

VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

19e jaargang

nummer 4

April 2019

KERKBEHEER

*Beleid maken en
pro-actief kerkbeheer*

GCBB werkt aan visie

*VKB online peiling:
FRIS*

van hoogevest architecten

bureau
voor architectuur
en restauratie

bureau voor
consultancy

bureau voor
architectuurhistorie
kariatiden

Links de Zuiderkerk in Enkhuizen met een nieuw ontworpen kerkcentrum. Rechts de Sint-Joriskerk in Amersfoort met nieuw ingebouwd meubel.

meer info op www.vanhoogevest.nl

Foto's Frank Hanswijk

www.kerkmarkt.nl

Vraag & Aanbod van kerkelijke goederen
zoals (preek)stoelen, kerkbanken, liturgische tafels en kerkradio's

Orgelbank

Roerend
Religieus
Erfgoed

Diensten

Kerken &
Gebouwen

Interieur &
inventaris

MINDER KOSTEN VOOR HET BETALINGSVERKEER?

Stichting Kerkelijk Geldbeheer is dé financiële dienstverlener aan Protestantse kerken en aanverwante instellingen. Bij SKG kennen we de kerkelijke markt als geen ander! Veel kerkelijke gemeenten hebben het betalingsverkeer tot volle tevredenheid bij SKG ondergebracht.

Betalingsverkeer via SKG betekent:

- lage vaste kosten
- aanvullende maatwerk producten
- hoog serviceniveau

Vraag een vrijblijvend gesprek aan (0182) 58 80 00 of kijk voor meer informatie skggouda.nl.

KERKBEHEER

INHOUD

Voorzitterskolom Naar een nieuw begin	5
Beleid maken en pro-actief kerkbeheer	6
Opinie De haas en de schildpad	10
GCBB werkt aan visie	11
Agenda	14
Producten	14
Maandelijks cartoon	15
De orgelbank	15
VKB Online Peiling: FRIS	16
Vraag van de kerkrentmeester Tast FRIS zelfstandigheid gemeente aan?	18
VKB Vrouw	19
VKB Mercer-Marsh Award 2019	20
Actueel	21
Verenigingsnieuws	23
De digitale informatie voorziening van de VKB	25
VKB Partner Verstegen accountants en adviseurs	28
Recensie Een spoor van vernieling	31
Commissie Orgelzaken voor de Protestantse Kerk in Nederland	32
Ingebruikname G.Th. Bätz-orgel (1787) Pieterskerk Breukelen	33
Onderscheidingen van de VKB	34
PKN Onderscheidingen	35

Juridische termen

De wisselwerking tussen de visie van de gemeente, het beleid en de beheerskant staan in dit nummer centraal. Wanneer u naar het opinie stuk doorbladert, leest u daar een prikkelende stelling over een 'afwachtende' houding van kerkrentmeesters. De bedenker van de stelling wil graag kerkrentmeesters prikkelen om meer te denken als een ondernemer. Potentie zien en daar vervolgens naar handelen.

Herkent u deze afwachtende houding van kerkrentmeesters totaal niet? En ziet u voornamelijk kerkrentmeesters die met potentiële projecten / initiatieven bezig zijn. Deel dit dan met andere kerkrentmeesters.

Doe dit vooral als uw college een manier heeft ontdekt waardoor het toekomstig gebruik van het kerkgebouw op lange termijn is gewaarborgd. Uw college maakt dan namelijk kans om behalve een award ook een geldbedrag te winnen. Zie bladzijde 20 voor meer informatie hierover.

Mariëtte van Ooijen
Eindredacteur

Colofon

Dagelijks bestuur VKB

Drs. C. de Raadt, Bodegraven, voorzitter
G. Koffeman, Oudewater, vice-voorzitter
Mr. P. van den Boogaart, secretaris en 2e penningmeester
Drs. H. van der Wal, Heino, 2e secretaris
Drs. H. van der Burg, Westerbroek, penningmeester
Ir. B.P. de Wit RTD, Sprang-Capelle, lid
Drs. R. Buddenberg, Zoetermeer, lid

Ereleden

D.G. Bijl, drs. G. van Soest en
Mr. P.A. de Lange

Redactie

J.M. Aarnoudse, hoofdredacteur, M. van Ooijen, eindredacteur, W. Hukom, N.J.M. de Jong en E. van Rijssen

Redactieraad

Mr. P. van den Boogaart, voorzitter,
J.C. Riemersma, dr. M. van der Meulen
en M. Nieboer

VKB Bureau

Vrieseweg 82,
3311 NX Dordrecht
E-mail: info@kerkrentmeester.nl
Tel. 078 - 639 36 66
Website: www.kerkrentmeester.nl

Postadres administratie en redactie

Postbus 176, 3300 AD Dordrecht

Abonnementen

Abonnementsprijs per jaar voor leden
van de VKB: 1 t/m 5 abonnementen

€ 30,- per abonnement; 6 t/m 10 abonnementen € 28,- per abonnement en 11 en meer abonnementen € 26,- per abonnement. Abonnementsprijs voor niet-leden € 33,- per abonnement. Deze prijzen zijn exclusief 9 pct. BTW. ISSN 1568-8712. Abonnementen lopen per kalenderjaar. Opzegging kan tot uiterlijk 4 weken vóór de aflooptdatum. Er verschijnen 10 nummers per jaar (juli/ augustus en november/december zijn gecombineerde nummers).

Oplage & druk

5.500 ex. © april 2019 - Verloop drukkerij

Foto omslag

Istock

VKB - IN DIENST VAN DE KERK

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de Protestantse Kerk in Nederland (VKB) is op 1 januari 2005 opgericht. De Vereniging is de voortzetting van de Vereniging van Kerkvoogdijen in de Nederlandse Hervormde Kerk (VVK) en het Landelijk Verband van Commissies van Beheer in de Gereformeerde Kerken in Nederland (LVCB).

Leden van de VKB kunnen zijn: gemeenten, welke behoren tot de Protestantse Kerk in Nederland, te weten Protestantse Gemeenten, Hervormde Gemeenten, Gereformeerde Kerken en Evangelisch-Lutherse Gemeenten, of federaties van deze gemeenten.

Deze leden worden in de VKB uitsluitend vertegenwoordigd door het college van kerkrentmeesters. Het ledenbestand van de VKB omvat ruim 93 % van alle bij de Protestantse Kerk aangesloten plaatselijke gemeenten.

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer is een zelfstandige organisatie. Zij werkt wel ten dienste van de Kerk, maar neemt een onafhankelijke positie in ten opzichte van de Protestantse Kerk in Nederland.

Het doel van de VKB is drieërlei:

- belangenbehartiging voor de leden door deelname aan onderhandelingen over arbeidsvoorwaarden binnen de kerk (voor medewerkers en predikanten), door participatie in organen en organisaties die van belang zijn voor kerkbeheer en door een rol te spelen in de beïnvloeding van ontwikkelingen binnen de kerk, zodat overal waar beleid gemaakt wordt voor of in de kerk het kerkrentmeesterlijk perspectief meespeelt;

- optreden als service instituut door het aanbieden van diensten die aansluiten op de behoeften van de leden;

- optreden als kennisinstituut door middel van deskundigheidsbevordering en het verzamelen, ontsluiten en ter beschikking stellen van informatie die voor colleges van kerkrentmeesters van belang is.

**STERK IN
MONUMENTAAL
RESTAURATIE
WERK!**

GECERTIFICEERD
14
JAAR
VOEGBEDRIJF

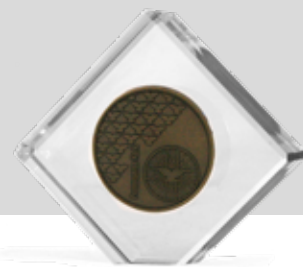
**Voegbedrijf
Heldoorn**

A Veldoven 19b
8271 RT IJsselmuiden
T +31 (0)38 - 3557879
www.voegbedrijfheldoorn.nl

Erepenning in standaard

Verdient er iemand in uw gemeente ook een onderscheiding?

Kijk dan op onze website
www.kerkrentmeester.nl

TOINE DAELMANS

LUIDKLOKKEN
&
TORENUURWERKEN

Stipdonk 16, 5715 PC Lierop
☎ Toine Daelmans: 0492 54 55 77
☎ Ralf van Veghel: 06 460 656 21
info@daelmans.com - www.daelmans.com

Naar een nieuw begin

Beeld Campagnebeeld 40 dagentijd 2019 - Kerk in Actie

In de periode van bezinning en verwachting die zo kenmerkend is voor de veertigdagentijd leven we toe naar het feest van het nieuwe begin: van lijden en opstanding. Velen van ons nemen net iets meer tijd voor bezinning, laten een aantal dingen achterwege en hebben wellicht wat meer aandacht voor de medemens die het minder goed heeft. We wonen misschien een Matthäus-Passion bij en leven vooral ook toe naar het Paasfeest.

Dat vertrouwen in een nieuw begin, dat nieuwe perspectief kan ons ook in het dagelijkse, wereldse werk sterken. Door alle vraagstukken, problemen en bemoeienissen heen gloort dat hemelse toekomstbeeld; een beeld dat ons overigens niet ontslaat van de plicht aan het werk te gaan, zaken op te pakken en vooruit te kijken. Maar wel vanuit een intrinsiek geloof in de goede afloop.

Dit nummer van kerkbeheer gaat over beleid, over plannen, over verantwoord vooruitkijken. Juist in een tijd waarin krimp en vermindering van middelen de bovenaan lijken te voeren, is het nodig dat we als kerkrentmeesters ons met de toekomst bezig houden. Niet vanuit een naïef geloof in maakbaarheid, wel om verantwoord tot beslissingen te komen en als plaatselijke gemeente in goed overleg met de kerkenraad de juiste keuze te maken. Pro-actief kerkbeheer zijn wij dat gaan noemen. Dat begint bij weten en meten. Wat zijn de trends in Nederland, hoe ontwikkelt onze gemeente zich? Om vervol-

gens daarop te kunnen inzetten. Waar kunnen wij verbeteren, een impuls geven, vernieuwen wellicht, samen doen met anderen soms? Om dat te kunnen doen is een instrumentarium nodig. Dan wordt het al snel technisch, gaat het over termen als FRIS, Packbit, benchmark. Maar daar doorheen heeft het toch vooral van doen met perspectief, vertrouwen en geloof. En vanuit die intentie: uitwisseling van kennis en expertise.

Om dat proces beter te ondersteunen willen we als VKB ook onszelf als organisatie enigszins vernieuwen om zo dichter bij de leden te zijn en bestuurlijk ons te versterken. Daar maken we op 11 mei aanstaande in een algemene ledenvergadering een start mee aan de hand van vernieuwde statuten en een nieuw organisatiemodel. Maar daarover later meer.

De Kerk in Actie 40 dagentijdscampagne: leven we toe naar Pasen, het feest van een nieuw begin. "Jezus liefde leert ons dat we steeds weer een nieuwe start kunnen maken en Zijn liefde mogen delen met anderen. In deze 40dagentijd zetten we ons in om nieuwe hoop te bieden aan ex-gedetineerden, kindslaven in India, genocide-slachtoffers in Rwanda en kerken op Cuba, Pakistan en pioniersplekken in Nederland."

Mooie gedachten voor deze tijd van het kerkelijk jaar. 't Zal Pasen zijn in de woestijn.

Beleid maken en pro-actief kerkbeheer

Tekst Verkorte tekst van hoofdstuk in Handleiding voor kerkrentmeesters 2019¹ **Beeld** Istock

Van welke modaliteit of stroming we ook zijn, het is zeer waarschijnlijk dat de kerk in Nederland de aankomende tien à twintig jaar, als het ons gegeven is, nog een grote verandering gaat doormaken. Dat betekent dat de tijd van 'business as usual', als die er al ooit was, de aankomende periode verdwijnt. Een jaartje terug kijken en een jaartje vooruit kijken, de begroting met een paar procentjes aanpassen en menen dat we zo wel de jongste dag zullen halen, is er niet meer bij. Niet aan de liberale kant, maar ook niet aan de orthodoxe kant van de kerk. Ook waar de participatie van jongere generaties behoorlijk stand houdt, of opnieuw tot stand komt, veranderen de omstandigheden en de mores, wanneer het bijvoorbeeld gaat om besteding van tijd en financiën in de huishoudens. Dat zijn immers twee belangrijke organisatorische pijlers onder een kerkgemeenschap: (onbetaalde) inzet van mensen, en financiële bijdragen. Dit vraagt van kerkenraden en van kerkrentmeesters een bewust en bekwaam verder vooruit kijken dan alleen het volgende jaar.

Achtergrond

Alles begint met het opnieuw op het netvlies krijgen van de ontwikkelingen. In het najaar van 2018 kwam het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek) met een nieuwe meting waaruit bleek dat het aantal kerkelijke christenen was gedaald tot onder de 50 % van de bevolking. Dat was echter gemeten – zoals altijd – aan de hand van formeel kerklidmaatschap. In december 2018 kwam het SCP (Sociaal en Cultureel Planbureau) met een onderzoek naar buiten onder de titel; 'Christenen in Nederland. Kerkelijke deelname en christelijke gelovigheid'. Het SCP komt tot de conclusie dat 'nog maar' 25 % van de Nederlandse bevolking zelf vindt iets te hebben met de kerk of het christelijk geloof.

Thema's

1. Beleid maken als inspirerend proces

Beleidsplannen maken kun je opvatten als een bureaucratie plicht. Bijvoorbeeld omdat bij de vereisten voor de ANBI-status hoort dat er nu eenmaal een actueel beleidsplan moet zijn. Of kerkelijke goochemers die zeggen: ons beleidsplan is de Bijbel, of ons beleidsplan bestaat uit één zin: 'gemeente van Christus zijn overeenkomstig het Nieuwe Testament'. Maar daarmee ontloop je de reële opgave om toekomstgericht organisatorisch leiding te geven

aan je gemeente. Ook goed organisatorisch leiding geven aan je gemeente of kerkplek is een geestelijke zaak. Je kunt de noodzaak tot het maken van een beleidsplan juist aangrijpen om met elkaar in gesprek te gaan. Welke visie hebben wij voor ons kerk-zijn voor de nabije toekomst in de omgeving waar we bestaan? Belangrijker is het proces naar een beleidsplan toe dan het eenmaal geformuleerde document. Nog belangrijker is het vervolg: hoe zetten we de stappen om onze visie in ontwikkeling te brengen?

2. Van volgend naar initiërend

Kerkrentmeesters hebben te lang de naam gehad volgend te zijn. De tijd is voorbij dat zij in een afwachter houding moeten blijven zitten. Zij zien ook wat er gaande is met de kerk. Welke roeping zien zij, behalve het met kunst- en vliegwerk sluitend houden van de begroting? Is daarmee gezegd, dat het sluitend houden van begroting er niet toe doet? Nee, natuurlijk niet, maar er is ook gezegd, dat we verder vooruit moeten zien te kijken dan het aankomende jaar, samen met onze kerkenraden, samen met onze gemeenten, en dat kerkrentmeesters de schroom moeten laten varen om daarin niet initiërend en pro-actief te zijn en alleen volgend. Zo van: geld volgt beleid. Het gaat om een wisselwerking. Het beleid moet gestoeld zijn op reële verwachtingen en mogelijkheden. Pro-actief kerkbeheer moet dienstbaar zijn aan pro-actief,

¹ Medio 2019 wordt door de VKB een vernieuwde uitgave van de Handleiding voor kerkrentmeesters uitgebracht (21e druk).

toekomstgericht kerk-zijn ter plaatse. Elke plaatselijke kerk, kerkplek, pioniersplek, vanuit welke modaliteit dan ook, moet de aankomende tijd leren nadenken over de vraag: hoe doen we het morgen en hoe doen we het overmorgen? Het beleidsplan als 'verplicht af te vinken document' dient van de baan. Een beleidsplan dient de neerslag te zijn van echte bezinning op de vraag: hoe gaan we aankomende jaren verder. Reflectie en innovatie van beleid dient gestimuleerd: en wel vanuit het *back to basics* (terug naar de kern) van Kerk 2025. Dus: gericht op transparantie, eenvoud en ruimte. Zo slim mogelijk organiseren om zo veel mogelijk toe te komen aan de primaire missie van de kerk: plekken en gemeenschappen levend houden, waar mensen God en Christus kunnen vinden en door Hen gevonden kunnen worden en waar zij kunnen oefenen om te leven als mensen van het geloof.

3. De vitale gemeente of kerkplek

Vitaal is een gemeente of kerkplek, wanneer er een beoogde vorm van kerk-zijn bestaat in de eigen context (dat wil zeggen: gewild, overdacht en voldoende duurzaam gerealiseerd), die gerelateerd is aan de eigen lokale visie op kerk-zijn binnen de bandbreedte van de Protestantse Kerk.

Moeten wij het begrip 'vitaal' niet meer inhoudelijk zien te vullen? Bedoelen we met 'levend': het pure voortbestaan, of bedoelen we met 'levend': ook relevant en significant voor de omgeving waarin je kerk bent (je dorp, wijk, stad, regio). Dus dat we willen bereiken, dat weliswaar een kleiner wordende Protestantse Kerk juist op tal van plaatsen met actieve en zichtbare (vitale) gemeenschappen, initiatieven en kerkplekken aanwezig zal zijn in ons land. In Matteüs 5:13-16 zegt Jezus over zijn 'gemeente': "een stad die op een berg ligt (ook een kleiner stadje dan vroeger wellicht) kan niet verborgen blijven, ook steekt men geen lamp aan en zet die onder de korenmaat (een emmer), maar op de standaard en zij schijnt voor allen die in het huis zijn (de gehele samenleving om jullie heen)." Moet er bij 'vitaal' dus ook iets geformuleerd worden over significantie, relevantie, uitstraling, zeg maar het 'zoutend zout, en het lichtend licht' van Matteüs 5:13-16?

4. Pastoraat en liturgie kennen een missionaire en diaconale kant

Niet alleen missionaire en diaconale activiteiten zijn een 'gift' van de kerk aan de samenleving. Ook de publiek toe-

gankelijke eredienst en de beschikbaarheid van pastores als gesprekspartners op het gebied van levensvragen voor iedereen (lid of geen lid van de kerk), zijn giften van de kerk aan de samenleving. Natuurlijk is het pastoraat (het werk van dominees, kerkelijk werkers, en de vrijwilligers die daarin een bediening hebben) voor een flink gedeelte gericht op het 'hoeden en weiden' van de reeds bestaande 'kudde', maar het is ook beschikbaar 'voor ieder die de Heer op ons pad brengt'.

Het zou dus ook best 'gezond' kunnen zijn als een deel van de financiering van pastoraat en eredienst ter plaatse (opgevat als een missionaire activiteit of een dienstverlening aan de omgeving) plaatsvindt uit middelen afkomstig van derden (subsidie, externe donateurs, vermogen uit het verleden).

De gedachte blijft: gezond is het als je zelf de lasten weet te dragen voor het onderhouden van je eigen gemeente. Gezond is het echter ook, als het daar niet bij blijft maar er wel degelijk werk gemaakt wordt van een presentie in de omgeving vanuit additionele middelen en inzet (denk nog eens aan het 'zoutend zout en het lichtend licht' als belangrijk criterium voor vitaliteit).

5. De gemeente dient ondernemend te zijn

Eerder werd kerkrentmeesterlijk 'vitaal' nog wel eens verbonden aan het op middellange termijn in evenwicht zijn van de inkomsten en financiële verplichtingen. De vraag is echter of - zo geformuleerd - er geen situaties denkbaar zijn met een financieel evenwicht, die desondanks als 'ongezond' zouden moeten worden aangemerkt. Te denken is aan een situatie waarin er duidelijk nieuw potentieel ligt voor de kerk, maar waar de tering zodanig naar de nering is gezet, dat er niets meer wordt ondernomen. Er worden op die plek te weinig middelen aangewend om een mogelijk potentieel te ontwikkelen ("de oogst is wel groot, maar arbeiders zijn er te weinig", vgl. Lucas 10:2). Andersom is te denken aan een stabiele financiële situatie waarin er een overvloed aan middelen is (een fors vermogen), maar waar weinig mee gebeurt ("Heer, hier is uw pond, dat ik in een doek weggeborgen en bewaard heb", vgl. Lucas 19:20).

Het gaat in de kerk bij goed rentmeesterschap niet slechts om het in evenwicht houden van uitgaven en inkomsten, maar ook om het zoeken naar wegen (geldwerving, wer-

ven bestuurskracht en talent) om potentieel te ontwikkelen, waar zich dat maar voor doet in ons ontkerkelijgende Nederland. Dus maak goede plannen waar maar kansen voor een goede pioniersplek, doorstart of revitalisering liggen. Omgekeerd gaat het om investeren in Koninkrijkswerk met (diaconale en kerkrentmeesterlijke) middelen, zoals gelden die (ooit) zijn ontvangen. Die zijn immers (ooit) ontvangen om ermee te arbeiden, te ondernemen en niet om ze "in een doek te verbergen en te bewaren."

6. Kerkrentmeesterlijke tools inzetten voor toekomstgericht beleid

Het begint ermee dat kerkrentmeesters in hun eigen kerkrentmeesterlijk domein proberen hun zaken op orde te krijgen in pro-actieve zin. Hoe kunnen we zodanig vooruit kijken dat we de bedreigingen goed in beeld hebben, maar ook de kansen? Vanaf eind 2018 kan elke gemeente werken met FRIS. FRIS is het nieuwe 'Financieel Rapportage en Informatie Systeem'. Dat is ontwikkeld door de landelijke dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk voor o.a. colleges van kerkrentmeesters. Het is bedoeld om voortaan begrotingen en jaarrekeningen mee

in te dienen voor afhandeling door het toezichthoudende Classicale College voor de Behandeling van Beheerszaken (CCBB). Er zitten tegelijk andere voordelen aan zoals dat begrotingen en jaarrekeningen eenduidig en makkelijk op te stellen zijn naar de (voorgeschreven) schema's van de kerk.

De VKB vindt een goed onderscheid tussen een toezichthoudende rol en een adviserende en dienstverlenende rol inzake het financieel beheer van belang. Ondertussen zien wij de voordelen om voor gemeenten via een systeem als FRIS te komen tot eenduidigheid en standaardisering, maar ook (met nadere aanvullingen op het systeem) te komen tot goede prognoses

en betekenisvolle vergelijkingen (*benchmarking*). De VKB draagt bij aan een verdere uitbouw van dit soort pro-actieve digitale hulpmiddelen tot

versterking van het financieel beheer van de plaatselijke gemeenten. Waarom? Om op een pro-actieve, inspirerende manier met kerkenraden en gemeenten samen beleid te maken voor de toekomst. Maak gebruik van de mogelijkheden die de aankomende tijd worden ontwikkeld en aangeboden.

Hoe doen we het morgen en hoe doen we het overmorgen?

Bezinning

Hoe is het in uw gemeente gesteld met:

- een doelgericht beleidsplan voor de komende jaren;
- een goede meerjarenraming rond gebouwenbeheer (onderhoud);
 - een toekomstgerichte visie op gebouwengebruik; (kerkgebouw(en), pastorie(en) en eventueel overig onroerend goed)
- een gedegen analyse van de leeftijdsopbouw van gemeenteleden en giftgevers;
 - een meerjarenbegroting;
 - een overdacht reserverings- een vermogensbeleid;
 - een analyse van de leeftijdsopbouw van personeel?

De haas en de schildpad

Tekst Jos Aarnoudse **Beeld** PR

We kennen allemaal het sprookje van de haas en de schildpad. De impulsieve racer tegenover de bedachtzame wandelaar. Het zijn dierenverhalen die ons soms een spiegel voor houden. Je kunt met fabels en sprookjes allerlei karakteristieken van mensen op de korrel nemen.

In de Bijbel komt dat ook voor. Denk aan de fabel van Jotam, als allerlei soorten bomen gevraagd worden koning te worden (Richteren 9). Maar in de lijn van de haas en de schildpad denk ik nu meer aan de zwaluw en de mus uit Psalm 84. Ze mogen allemaal thuis zijn bij God, ze vliegen en fladderen rondom het altaar. De snelle zwaluw en de saaie mus. Zo verschillend zijn ook de mensen die optrekken naar het heiligdom. Die hun gaven en talenten daar bijeen brengen om dat heiligdom te kunnen laten functioneren. En zeker Paulus de apostel kan naar voren brengen dat het ook in de kerk van belang is dat je als schoenmaker bij je leest blijft. "Wij hebben nu gaven, onderscheiden naar de genade die ons gegeven is" (Romeinen 12:6) en hij voegt daar aan toe: "wie dient, in het dienen; wie onderwijst, in het onderwijzen; wie vermaant, in het vermanen; wie mededeelt, in eenvoud; wie leiding geeft, in ijver; wie barmhartigheid bewijst, in blijmoedigheid." Maar wel samenwerken.

Een poosje terug werden wij deelgenoot gemaakt van een korte kerkenraadsdiscussie. "We hebben een paar nieuwe kerkrentmeesters nodig, wie kent er nog gemeenteleden die handig zijn of die kunnen boekhouden?" De terechte reactie van de voorzitter van het college van kerkrentmeesters was: we hebben vooral mensen nodig met bestuurlijke kwaliteiten. Is een kerk dan niet gediend met praktische mensen? Natuurlijk, zeker: wie dient in het dienen! Maar je hebt er ook nodig die leiding geven, in ijver, dus voortvarend, met visie voor de toekomst.

Of het klopt of niet, dat kan ik niet goed beoordelen, maar ons bereiken nogal eens de opvattingen, dat kerkrent-

meesters afwachtend zijn, maar ook wel dat ze dat behoren te zijn, afwachtend. Zo van 'geld volgt beleid', dus wacht maar af wat het beleid wordt, en dan zijn jullie aan de beurt om het te organiseren. Maar zo werkt het natuurlijk niet, zeker niet in veranderende tijden waarin het er anders aan toegaat om middelen en mensen te vinden voor het werk van de kerk dan vroeger. Dan zal het moeten gaan om een wisselwerking tussen 'doel' en 'middelen'. Wat willen we, maar ook: wat kunnen we, en waarin hopen we op zegen? Dan gaat het om een wisselwerking tussen beleid en geld. Een deel van de kerkrentmeesters is niet voor niets voluit ouderling, dus deelnemer aan het besturen, leiding geven aan de kerk.

Kortom: kerkrentmeesters moeten niet afwachten, maar vanuit hun eigen perspectief bij dragen aan de beleidsontwikkeling in hun gemeente. Regelmatig inbrengen in de kerkenraad. Geestelijke opbouw van het gemeentelijk leven in verband brengen met organisatiegevoeligheid. Dat is 'leiding geven in ijver'.

Stelling van de maand

Heeft u een mening, wilt u erop reageren?
Laat het ons weten via: info@kerkrentmeester.nl

De stelling:

Kerkrentmeesters zijn te afwachtend en zouden meer zelf initiatief moeten nemen om gesprek over toekomstvisie en beleid aan te zwengelen

GCBB werkt aan visie

Tekst Jos Aarnoudse **Beeld** Jos Aarnoudse & PR

Met VKB-bestuurslid Rik Buddenberg ben ik aanwezig bij een workshop van het GCBB. Dat is het Generaal College voor de Behandeling van Beheerszaken. In mei 2018 is het GCBB in de Protestantse Kerk geïnstalleerd. Als voorzitter werd dhr. Wim Oosterom benoemd. Het GCBB is er gekomen om het financieel beheer en het toezicht daarop binnen de kerk te stroomlijnen.

Er was formeel weinig geregeld

Formeel was er niet veel meer geregeld dan dat gemeenten en diaconieën jaarlijks begrotingen en jaarrekeningen moesten indienen bij het (toen zo geheten) RCBB, nu het CCBB (Regionaal werd Classicaal). Ook bij grotere ingrepen diende het RCBB betrokken te worden. Natuurlijk was ook het aanvragen van een zogeheten 'solvabiliteitsverklaring', wanneer een gemeente wilde overgaan tot beroepen, een toetsmoment. Toch bestonden er geen gezamenlijk vastgestelde criteria, op grond waarvan RCBB's kwamen tot hun beoordelingen. Zij deden dat uiteraard naar bevind van zaken vanuit de hun geschonken wijsheid en expertise. Ondertussen nam de druk van binnenuit en van buitenaf toe om te komen tot meer transparantie en eensluidendheid. Ook de VKB heeft in het verleden gepleit voor meer uniformering in de behandeling van plaatselijke gemeenten.

Met de installatie van het GCBB is bedoeld een orgaan te creëren dat met zekere bevoegdheden – de vrijblijvendheid van louter adviezen voorbij – richtinggevend kan werken aan een duidelijk financieel toezicht.

Verbouwen terwijl de winkel open is

Wim Oosterom wilde als kersverse voorzitter echter eerst een visie zien te ontwikkelen op gezond financieel beheer voor een gemeente en een diaconie anno 2019, voor het GCBB zou komen met uitwerkingen. Maar ja, dat werkte niet helemaal zo. Vanaf dag één moesten ook al beslissingen genomen worden, omdat parallel aan de instelling van het GCBB ook al gewerkt werd aan FRIS. FRIS is het in 2018 gestarte gestandaardiseerde digitale registratiesysteem voor begrotingen en jaarrekeningen. Toch kun je geen modellen, richtlijnen en criteria opstellen en vaststellen, als je geen visie hebt, is de overtuiging van Oosterom. Visie ont-

wikkelen moet je echter niet willen doen in een ivoren toren. Dat heeft draagvlak en dus tijd nodig. Vandaar de uitnodiging aan een geselecteerde groep kerkrentmeesters, en ook aan ons als VKB, om eens op een eerste visienota te reageren. Ook voor het diaconale beheer wil het GCBB zo'n traject doorlopen. Medio 2019 worden door het GCBB definitief de visienota's vastgesteld. Op grond daarvan kunnen dan op de verschillende deelterreinen verder 'modellen, richtlijnen en protocollen' worden ontworpen.

Rik Buddenberg

Wim Oosterom

Modellen, richtlijnen en protocollen, brrr

Over de inmiddels gebezigde termen moet wel wat gezegd worden. Ze roepen hier en daar weertand op, dat bleek ook op de ochtend van de workshop. "Het komt zo directief over." Men is huiverig voor een overvoering aan circulaire met allerlei verplichtingen en bureaucratie zoals de medewerkers in zorginstellingen en scholen daaronder gebukt gaan. Ondertussen wordt wel duidelijk dat de termen 'richtlijnen, modellen, protocollen' horen bij de groepstaal der accountants.

Tegelijk mag duidelijk zijn, dat het financieel toezicht binnen onze kerk niet vrijblijvend kan zijn. De kerk heeft een groepsbeschikking voor de ANBI. Er is een convenant met de Belastingdienst, dat de kerk zelf het toezicht regelt en ervoor zorgt dat alles op orde is. Ook moet het aan eisen van transparantie voldoen. Dat leeft in de maatschappij. Goede doelen organisaties moeten laten zien wat ze doen, hoe ze het doen, waar ze hun geld aan besteden, hoe ze hun medewerkers belonen, en hoeveel geld ze wellicht op de plank laten liggen. Nu heeft de kerk nog wel een beetje een bijzondere positie, gezien de lange geschiedenis van de kerk (althans van de Protestantse Kerk en haar voorgangers), maar 'de financiering van religieuze organisaties' staat zeer in de belangstelling.

Kortom: we moeten gewoon landelijk en plaatselijk onze financiële beheers-zaakjes goed op orde hebben. Het moet inzichtelijk en duidelijk zijn. Wat helpt er dan beter dan een instantie in de kerk, die probeert zo eenvoudig mogelijk modellen en criteria te ontwikkelen waar we ons dan allemaal aan moeten houden?

Men is huiverig voor een overvoering aan circulaire met allerlei verplichtingen en bureaucratie zoals de medewerkers in zorginstellingen en scholen daaronder gebukt gaan

Na afloop van de workshop over de visienota 'gezond financieel beheer' heb ik nog een nagesprek met Wim Oosterom (voorzitter GCBB) en Rik

Buddenberg (DB-lid VKB portefeuille pro-actief kerkbeheer'. Oosterom: "Ik ben helemaal niet van de vele regels, integendeel. Maar tot 2018 was er feitelijk niks. Als je duidelijkheid wilt brengen ook naar alle plaatselijke gemeenten: dan heb je een set uniforme standaarden nodig. Dan kan men bij wijze van spreken zelf al wel bepalen hoe het zit: gaat die solvabiliteitsverklaring er komen of niet, krijgen we extra vragen van het CCBB over onze jaarrekening of niet. Je moet eerst je beheer en de goede informatievoorziening op orde hebben, om op basis daarvan beleid te maken. Wij willen in samenspel met de gemeenten, de classes en de toezichtsorganen de spelregels in de loop van de aankomende jaren helder maken. Nieuwe tijden, met nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen, vragen nieuwe spelregels. Daaronder moet echter wel een breed gedragen visie liggen. Waartoe is een kerkgemeenschap op aarde, en waarom zouden we daarvoor gelden inzamelen, uitgeven of ook bewaren en sparen?"

Natuurlijk is het van groot belang om te werken met cursussen, deskundigheidsbevordering, trainingen, informatie, advisering om kerkrentmeesters met hun kerkrentmeesters met hun kerkrentmeesters in staat te stellen de goede vragen aan elkaar te stellen en samen keuzes te maken. Maar het is onontkoombaar, gezien de maatschappelijke eisen

van goed bestuur, dat we een basisstramien vaststellen waaraan protestants financieel beheer ten minste dient te voldoen.”

Aanvullende rollen

De vraag ligt voor de hand, hoe Oosterom de verhouding tussen advisering en toezicht en het GCBB en de CCBB's ziet? De CCBB's zijn immers ook de instanties die moeten gaan 'opschalen', als het maar niet in orde komt in een gemeente. Licht het niet voor de hand het adviseren en trainen dan aan anderen over te laten, zoals de VKB? Oosterom: "Ik zie wel de aanvullende rollen. We zouden een aanvullende rol van de VKB zeer waardevol vinden. De preventieve rol van het toezicht is vooral signalerend. We kunnen een spiegel voorhouden. Maar we moeten niet concreet gaan adviseren, omdat je dan als toezicht je eigen adviezen gaat controleren. Als GCBB willen we wel stimuleren, dat kerkrentmeesters samen met hun kerkenraden echt leren vooruit te denken. Dus we starten via FRIS ook met een module meerjarenraming. Dan kan het helpen dat je ook het maken van een meerjarenraming voorschrijft."

Buddenberg valt bij: "Het zal gaan om een goed samenspel: GCBB speelt een rol bij het neerzetten van criteria voor gezond beheer, bij het maken van beleid zal het gaan - waar nodig - om het aanbieden van instrumenten

Je kunt dan in alle gemeenten, groot en klein, in ieder geval vanuit een vergelijkbare situatie naar de financiële kant van een plaatselijke gemeente kijken

en begeleiding, en daarna komen de diverse gradaties van het toezicht in beeld. Ik zie een rol voor de VKB en mogelijke dienstverleners als KKA-KKG om gemeenten te helpen om te komen tot pro-actief beleid. Ik zie zeker voordelen, als op termijn FRIS gemeengoed wordt. Je kunt dan in alle gemeenten, groot en klein, in ieder geval vanuit een vergelijkbare situatie naar de financiële kant van een plaatselijke gemeente kijken."

Een jaar of anderhalf voor de boeg

Aanknopend vraagt Buddenberg "Hoe lang, denk je, dat het gaat duren?" Oosterom: "We zijn nu parallel visie aan het ontwikkelen en instrumenten aan het maken. Ondertussen moesten er al wel een

paar zaken echt worden vastgesteld. We zijn onder andere ook met jullie als VKB nog in gesprek over het samenspel. Als we in 2019 een gedragen visie voor kerkrentmeesterlijk en voor diaconaal beheer weten te formuleren, kunnen we daarna *fine tunen* op deelonderwerpen. Dan gaan we op deelonderwerpen handvatten en criteria verder benoemen. Ik ga ervanuit dat we nog wel een jaar of anderhalf bezig zullen zijn voor we wat nodig is, hebben uitgewerkt. Dan is het natuurlijk nog lang niet overal 'ingedaald'. Tegelijk willen we het wel zo doen, dat lokale kerkrentmeesters en diakenen, hetgeen we uitwerken meteen herkennen als helpend en niet als een last."

Oosterom tenslotte: "Misschien moeten we dan soms nog wel wat doen aan de terminologie en de manier waarop we het brengen. Aan de andere kant: het gaat wel om bestuurlijke en ook juridische kwesties, dus we moeten ook niet schrikken van een beetje ambtelijke en formele formuleringen. Dat hoort er nu eenmaal bij. In die zin is de kerk en zijn de gemeenten serieuze organisaties, waar serieus geld in omgaat, met mooie doelstellingen en ook prachtige praktijken. Zowel de eigen leden als omgeving moeten er van op aan kunnen dat wij in de Protestantse Kerk, allemaal secuur en integer met de financiën en de bezittingen omgaan."

► **Voorlichtingsbijeenkomst voor leden met een kerkelijke begraafplaats**

De VKB organiseert dit voorjaar een contactbijeenkomst voor de colleges van kerkrentmeesters die, naast hun gebruikelijke taak, ook de zorg hebben voor het beheer en de exploitatie van een kerkelijke begraafplaats. Woensdag 24 april 2019: in de "Alexanderkerk", Springerstraat 340, 3067 CX Rotterdam
 Voor meer informatie: www.kerkrentmeester.nl

► **Algemene ledenvergadering VKB 2019**

Op D.V. zaterdag 11 mei 2019 vindt de Algemene Ledenvergadering (ALV) van de VKB plaats in het Kruispunt te Amersfoort-Vathorst.

► **NMo NU bijeenkomst Energietransitie en werelderfgoed**

Kennisbijeenkomst NMo NU (Nationale Monumentenorganisatie), samen met Stichting Werelderfgoed Nederland: Energietransitie en werelderfgoed: wat betekent de energietransitie voor de Nederlandse werelderfgoed sites? En wat zijn kruisverbanden met vergelijkbare andere monumenten in Nederland? Donderdag 6 juni, 15.00 – 17.00, locatie volgt.
 Website: www.nationalemonumentenorganisatie.nl

► **Brabantse Open Kerken Dag**

Op tweede pinksterdag, maandag 10 juni, wordt voor de tweede keer een Brabantse Open Kerken Dag gehouden. Deze Open Kerken Dag is bedoeld om zoveel mogelijk mensen met kerkgebouwen te laten kennismaken. www.openkerkenbrabant.nl Zie voor meer informatie pagina 24.

Kalender voor kerkrentmeesters

Mei:

- Inning bijdrage Solidariteitskas onder leden (eventueel uitgebreid tot de doopleden).
- Betaling Maandnota.
- Publicatie in het kerkblad van de jaarrekening
- Publicatie over stand van zaken actie Kerkbalans 2019

Juni:

- Toezending door de kerkenraad van de vastgestelde jaarrekening
- Betaling Maandnota
- Publicatie kerkblad over de stand van zaken van de in januari actie Kerkbalans (stand van toezeggingen, bijdragers, e.d. en het mogelijk te verwachten resultaat).
- Huurtarieven verhuur kerkelijke gebouwen per 1 juli aanpassen waarover de aankondiging in april plaatsvond.

Handleiding voor kerkrentmeesters

Leverbaar is de 20e en herziene druk van de Handleiding voor kerkrentmeesters. Het boekje is een naslagwerk en verwijsgids voor iedereen die in dienst van de kerk bezig is met de facilitaire ondersteuning van het gemeentewerk. De kosten voor de handleiding zijn € 14,58 (VKB-ledenprijs € 13,25) exclusief verzendkosten.

Het voorlichtingsboekje en de handleiding zijn verkrijgbaar via de webshop: www.kerkrentmeester.nl. Of per e-mail via info@kerkrentmeester.nl.

Voorlichtingsboek 'Ruimte'

Leverbaar is het boekje "Ruimte" dat voor verschillende doeleinden geschikt is. In de eerste plaats kan het gebruikt worden voor de belijdeniscatechisanten om hun informatie te geven over de financiële behoefte van kerk en plaatselijke gemeente, over de bestuurlijke opbouw van de kerk, enz. Verder is dit boekje uitermate geschikt om uit te reiken aan de vele vrijwilligers die zich voor de plaatselijke gemeente inzetten. Tenslotte kan dit boekje op gemeentevonden gebruikt worden om informatie te geven over de gehele organisatie van kerk en gemeente. 'Ruimte' is een fraai geïllustreerd boekje, dat informatie biedt die van belang is voor alle leden, die wat meer over kerk en gemeente dienen te weten.

De prijs voor dit boekje, bedraagt € 2,92 (VKB-ledenprijs € 2,65) exclusief verzendkosten.

DE WOORDEN MODELLEN, RICHTLIJNEN EN PROTOCOLLEN WEKKEN HIER EN DAAR WEL WAT IRRITATIES OP BIJ KERKRENTMEESTERS. "HET KOMT ZO DIRECTIEF OVER" ALDUS EEN REACTIE VAN EEN KERKRENTMEESTER.

De orgelbank

De orgelbank van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer biedt plaatselijke kerken en gemeenten de mogelijkheid hun pijporgel te koop aan te bieden.

In totaal zijn er momenteel 6 orgels in de Orgelbank opgenomen. Onder andere een mechanisch pijporgel met 15 stemmen in 1956 gebouwd door Willem van Leeuwen Gzn. te Leiderdorp voor de Detakerk te Enschede (zie afbeelding). Alle aangeboden orgels kunt u raadplegen op onze website kerkmarkt.nl in de rubriek orgelbank.

Voor gedetailleerde informatie over de orgelbank kunt u contact opnemen met:

VKB Bureau

Tel. (078) 639 36 66

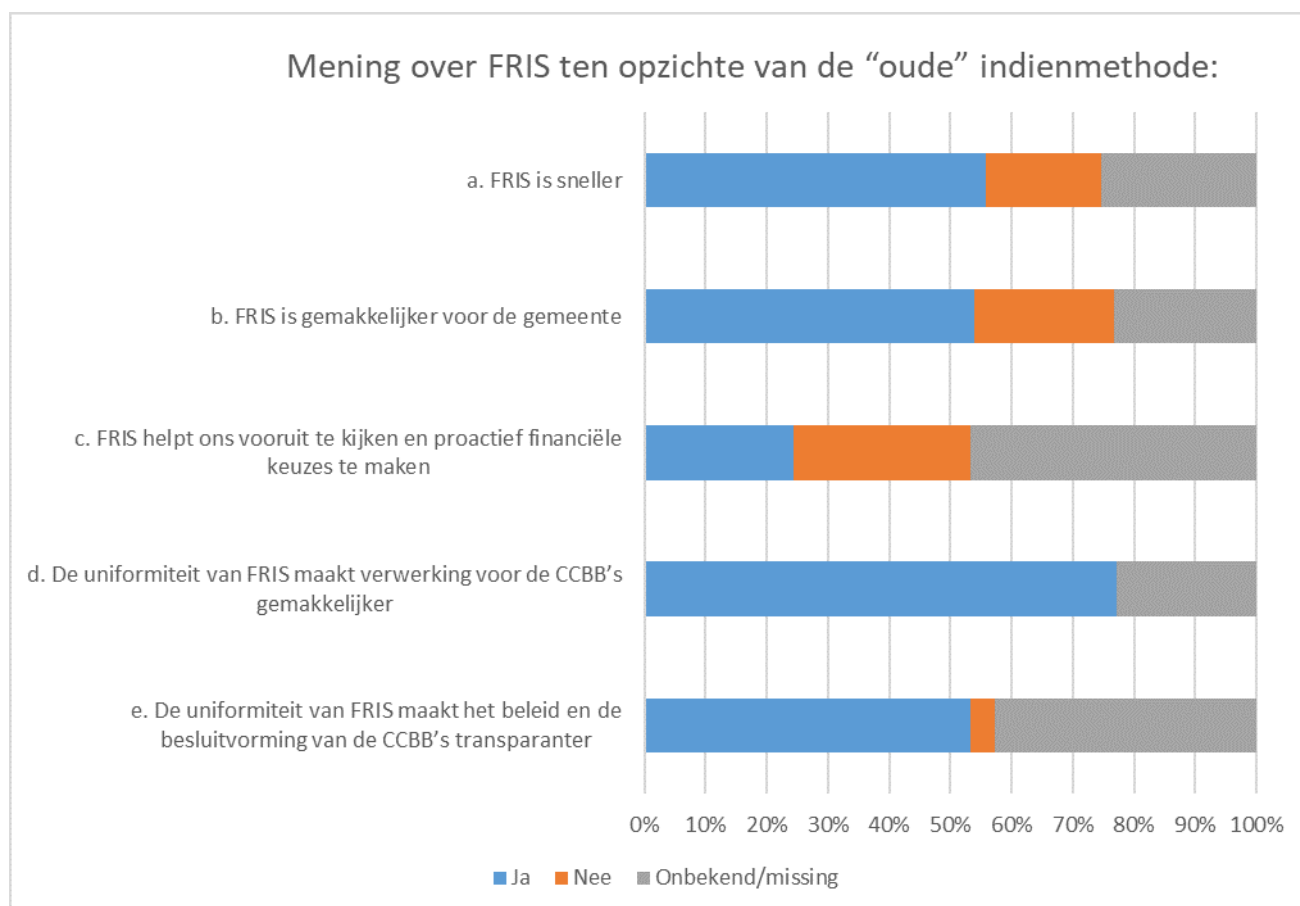
E-mail n.dejong@kerkrentmeester.nl

VKB Online Peiling: FRIS

Tekst Bert van Rijssen

In oktober vorig jaar ging het Financiële Registratie en Informatiesysteem van de Protestantse Kerk online. Daarover werd in het septembernummer 2018 van Kerkbeheer al uitgebreid geschreven. Nu het systeem een halfjaar operationeel is wordt het - in dit nummer van Kerkbeheer dat pro-actief beleid als thema heeft- tijd voor een eerste evaluatie. Hoe groot is de bekendheid met FRIS? Wat zijn de eerste ervaringen? En in hoeverre worden de gestelde doelen van FRIS bereikt? We vroegen het aan de kerkrentmeesters.

Het betreft een compacte online peiling waarvan de VKB mogelijk in de toekomst vaker gebruik gaat maken. Met de VKB-nieuwsbrief van donderdag 14 maart 2019 werd een link naar een online vragenlijst meegezonden, met het verzoek aan ontvangers deze zelf in te vullen of door te mailen aan een administratieve collega. De response was heel behoorlijk: al na vijf dagen waren er 267 reacties waarop onderstaande rapportage betrekking heeft.

De resultaten

Met de bekendheid van FRIS is het wel in orde: 94% antwoordt bevestigend op de vraag of men FRIS kent. Dat percentage stijgt naar 97% als wordt toegelicht wat FRIS inhoudt. Hoewel mag worden aangenomen dat FRIS kenners eerder genegen zullen zijn de vragenlijst in te vullen toch een heel mooie score.

Ook het gebruik van FRIS valt niet tegen: slechts 15% van de respondenten zegt (nog) niet met FRIS te werken. 68% heeft de begroting 2019 in FRIS ingediend of gaat deze indienen, en 72% de jaarrekening 2018. Een groep van 7% doet andere dingen met FRIS, meestal zijn ze nog op mogelijke toepassingen aan het studeren.

In hoeverre worden de doelen van FRIS bereikt, en hoe wordt FRIS beoordeeld ten opzichte van de vroegere methode van indienen van jaarrekening en begroting? De grafiek hiernaast geeft daarin inzicht.

Ook hier overwegend positieve beoordelingen: Ruim de helft van de respondenten vindt FRIS sneller, en ook het gemak van FRIS wordt positief beoordeeld, hoewel het aantal nee-zeggars wel wat groter is. De mogelijkheden van FRIS voor pro-actief financieel beleid worden dan weer overwegend met "nee" of "onbekend" beoordeeld, hetgeen logisch is omdat deze functionaliteiten van FRIS nog verder ontwikkeld moeten worden. Er is grote over-

eenstemming over de voordelen van FRIS bij de verwerking van de gegevens door de CCBB's: geen enkele nee-zegger! Daarentegen is wat meer scepsis over de positieve invloed van FRIS op transparantie van beleid en besluitvorming van de CCBB's hoewel ook hierover een meerderheid positief is.

Open vragen

In de vragenlijst waren ook enkele open vragen opgenomen.

Aan mensen die bekend waren met FRIS werd gevraagd FRIS in hun eigen woorden te omschrijven, en zij blijken in het algemeen goed op de hoogte te zijn van de bedoeling van FRIS.

Verder is veelvuldig gereageerd op de vraag of men nog extra informatie over FRIS kwijt wilde. Overwegend positieve reacties, maar ook veel praktische opmerkingen en vragen, de meeste over de gewenste koppeling aan bestaande gebruikte boekhoudprogramma's, omdat het invullen nu toch als veel werk wordt beschouwd. Ook zijn er enkele kritische noten, onder meer vanwege de vrij plotselinge introductie van FRIS, en toch ook wat zorgen over de toegenomen toezichtmogelijkheid van de centrale kerkelijke organisatie.

In het kader van de belangenbehartiging van kerkrentmeesters hebben wij de letterlijke antwoorden, waar nodig geanonimiseerd, ingebracht in de evaluatie van FRIS. Zij vormen een belangrijke bron voor optimalisatie van dit tool, met dank aan alle invullers van de vragenlijst!

Tast FRIS zelfstandigheid gemeente aan?

Tekst Jos Aarnoudse **Beeld** VKB

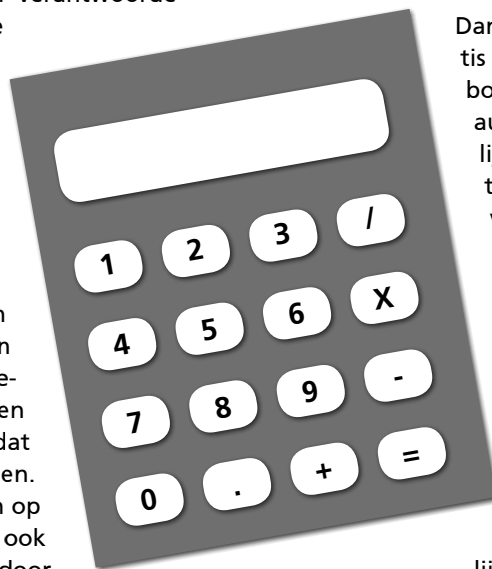
Naast positieve reacties (zie artikel over de FRIS-peiling), krijgen we ook regelmatig een kritische vraag over FRIS binnen. Zoals die, die veronderstelt dat FRIS de opmaat is naar meer administratieve verplichtingen, die de zelfstandigheid van de plaatselijke gemeente aantast en de kosten verhoogt. Wij maken u graag deelgenoot van onze reactie.

“Het feit dat de classes vanuit de landelijke dienstenorganisatie de vraag, of zo u wilt inderdaad de opdracht, hebben gekregen om Twinfield als boekhoudpakket te gebruiken, heeft ermee te maken, dat de landelijke dienstenorganisatie de classes ondersteunt en faciliteert. Dat geldt uiteraard niet voor plaatselijke gemeenten. U bent als plaatselijke gemeente zelf verantwoordelijk voor een deugdelijke financiële administratie.

Vervolgens snijdt u de noodzaak aan om in FRIS uw begroting en jaarrekening in te moeten dienen ten behoeve van het financieel opzicht binnen de kerk. Onderliggend is de beweging dat er sprake is van standaardisering. Dat wil zeggen dat alle plaatselijke gemeenten en diaconieën vanuit een zelfde systematiek hun jaarcijfers en begrotingen rapporteren. Als VKB hebben we dat geen onlogische beweging gevonden. Wij hebben al langer aangedrongen op uniformering en standaardisering, ook in de behandeling door de CCBB's door het land heen, zodat er een betere vergelijkbaarheid komt tussen gemeenten en diaconieën en er ook meer en meer vanuit een vergelijkbare toepassing van regels en criteria toezicht wordt gehouden door het land heen. Daarnaast levert FRIS ook efficiëntieverhoging voor de gemeenten op: u zult na verloop van tijd automatisch uw te publiceren financiële ANBI-document vanuit het systeem kunnen betrekken, plus uw - ingevulde - quotumaangifteformulier, zo is ons althans duidelijk gemaakt.

Tegelijk, als de vrijheid blijft gelden, dat u zelf als plaatselijke gemeente uw financiële administratie (mits deug-

delijk) mag inrichten, dan betekent het wel, dat u twee keer per jaar dit zult moeten overzetten in het digitale FRIS formulier, net als het aangifte doen van belasting bij de Belastingdienst. Daar moet u immers ook binnen de systematiek van de Belastingdienst verslag doen van uw inkomsten, mogelijke aftrekposten etc.

Dan vraagt u of het niet mogelijk is om gratis aan alle rechtspersonen in de kerk een boekhoudprogramma aan te bieden dat automatisch in FRIS kan rapporteren. Dat lijkt eigenlijk wel weer een beetje haaks te staan op het eerste punt (namelijk de vrijheid dat ieder een eigen methode van boekhouden mag aanhouden), maar het idee zou dan zijn: als het gratis is, gaat iedereen het wel gebruiken. Alleen: niks is op deze manier gratis. Want ook als u als gebruiker er niet voor zou hoeven te betalen, het feit dat het 'gratis' aangeboden zou moeten worden, dient dan toch door de kerk (in brede zin) betaald te worden. Dus dat komt uiteindelijk uit dezelfde pot (name-

lijk onze gezamenlijke bijdragen aan de algemene middelen van de kerk). U meldt dat u geen moeite zou hebben met het feit dat dat dan zou leiden tot opslag van het quotum. Wij zijn ervan overtuigd dat lang niet alle andere gemeenten hetzelfde gevoelens zijn toegegaan. Integendeel.

Kortom: uiteraard volgen wij de ontwikkelingen op de voet. Soms is het ook wel de toon die de muziek maakt in de communicatie vanuit de landelijke dienstenorganisatie over het financieel toezicht. Wij blijven daar zeker aandacht voor vragen. Maar wij zien voorlopig na de invoering van FRIS nog geen nieuwe 'toekomstige administratieve verplichtingen die ons staan te wachten'."

WIE:

Voor de tweede editie van de rubriek VKB vrouw gingen we in gesprek met de 58-jarige Yvonne Sans. Zij is penningmeester van het college van kerkrentmeesters bij de Protestantse gemeente te Nijmegen. Yvonne heeft Nederlands recht gestudeerd, maar nadat zij haar studie had afgerond brak de crisis uit. Hierdoor lukte het niet om een baan te vinden op het juridische vlak. Ze is toen aan de slag gegaan als COBOL-programmeur / ontwerper. Samen met haar gezin heeft ze een aantal jaar in het buitenland (Frankrijk, Singapore) gewoond voor het werk van haar man. In 2009 kreeg haar man te horen dat hij uitgezaaide nierkanker had. Nog vier jaar heeft ze haar man kunnen bijstaan als mantelzorger. "Een mooie, maar zware periode. Het heeft een aantal jaar geduurd voordat ik weer voldoende energie had. Met een duwtje in de rug en steun van mijn nieuwe partner, ben ik penningmeester geworden van het CvK, alwaar ik inmiddels al mijn energie en beleidsmatige kennis voor het algemene belang ten behoeve van de gemeente in kwijt kan."

GEMEENTE:

De Protestantse gemeente Nijmegen heeft drie secties: Stad, Dukenburg en Landwijk. De gemeente is in bezit van drie kerken. De Ontmoetingskerk (Dukenburg) en de Maranathakerk (Stad) worden gebruikt voor de zondagse vieringen. In Beek is de Bartholomeuskerk in beheer van een stichting en mag de PGN (Landwijk) gebruiken voor de vieringen aldaar. De Petruskerk, een rijksmonument, wordt verhuurd.

"Ons college bestaat uit een waarnemend voorzitter, die tevens zorgdraagt voor de inkomsten via de actie Kerkbalans, een secretaris, een penningmeester, twee leden die zich bezighouden met het beheer van de Maranathakerk respectievelijk de Petruskerk en de penningmeester van de sectie stad. Daarnaast zijn er een aantal vrijwilligers werkzaam, die zich bezighouden met diverse taken als LRP en kerkbalans. En een boekhouder."

"Helaas zien we dat de inkomsten uit levend geld teruglopen. Dit als gevolg van een teruglopend aantal leden. De meeste actieve leden zijn op leeftijd. De gemeente bevindt zich derhalve in een duidelijke krimp situatie waarbij er de noodzaak is tot ingrijpende bezuinigingen in de kosten van personeel en gebouwen."

Bij het omgaan met het geld van de kerk heb ik steeds in mijn achterhoofd, wat zou ik doen, als het mijn eigen geld zou zijn? Geld uitgeven van een ander is namelijk veel eenvoudiger, dan als het je eigen geld is. Is het echt nodig? Willen we dit? Zijn er alternatieve oplossingen? Kan het goedkoper? Kunnen vrijwilligers hierbij een bijdrage leveren? Zijn hiervoor fondsen? Dat zijn zoal de vragen die ik me regelmatig stel."

UITDAGING:

"Het is een uitdaging, zeker in deze tijd van krimp, om samen met het gehele college van kerkrentmeesters en de kerkenraad te zorgen voor het welzijn van de gemeente waartoe wij behoren. Een roerige tijd, waarbij we volop bezig zijn met het zoeken naar een nieuwe situatie. Dit proces wordt begeleid door een interim predikant."

DANKBAAR:

"Ik ben dankbaar voor de collega's die ik heb mogen leren kennen en voor de fijne samenwerking. De functie die ik vervul past goed mij en ik beleef er ook veel plezier aan. Voorlopig zit ik dus prima op mijn plek."

De VKB zoekt innovaties op het gebied van kerkgebouwen voor de VKB Mercer-Marsh Award 2019

Veel kerkelijke gemeenten binnen de Protestantse Kerk hebben te maken met inkrimping en zijn daardoor genoodzaakt om hierop hun gebouwenbestand aan te passen. De VKB is op zoek naar gemeenten, vertegenwoordigd door colleges van kerkrentmeesters, die in hun plaatselijke situatie met een dergelijk vraagstuk te maken hebben gehad en hiervoor een succesvolle oplossing hebben gevonden. De VKB Mercer-Marsh Award belooft de drie beste inzendingen met prijzengeld.

Het belangrijkste criterium voor het winnen van de VKB Mercer-Marsh Award is: op welke wijze heeft uw gemeente het kerkgebouw zelf, de organisatie rond de kerkgebouwen, en/of het beheer zodanig gewijzigd of aangepast zodat een passend gebruik voor de toekomst op langere termijn gewaarborgd is. Hierbij is van belang dat het initiatief maximaal 5 jaar geleden is gerealiseerd. Recent gestarte en lopende projecten kunnen ook worden aangemeld. Bij de beoordeling wordt erop gelet of de inzending een casus betreft die ook bij andere kerkelijke gemeenten in een vergelijkbare situatie toepasbaar is. De volgende voorbeelden zijn denkbaar:

- gewijzigd / meervoudig gebruik van het kerkgebouw waardoor de beschikbare ruimte efficiënter wordt benut.
- vernieuwde organisatievorm, waardoor de kerkelijke gemeente de onderhoudslasten heeft terug kunnen brengen.
- zodanige bouwkundige aanpassing van het kerkgebouw waardoor het kerkgebouw meer kansen biedt voor het gebruik (multifunctionaliteit) en extra inkomsten gegenereerd worden.

Herkent u één van deze voorbeelden of is in uw plaatselijke situatie op een andere innovatieve manier een succesvolle oplossing gerealiseerd? Vul dan het deelnameformulier in en ding mee naar de hoofdprijs van € 3.000! De tweede prijs bedraagt € 1.500 en voor de derde prijs is € 500 beschikbaar.

Tot uiterlijk 1 mei 2019 a.s. kunnen inzendingen worden gestuurd aan de VKB, Antwoordnummer 120, 3300 VB Dordrecht (een postzegel is niet nodig) of per e-mail aan info@kerkrentmeester.nl o.v.v. "VKB Mercer-Marsh Award 2019". Inzendingen dienen ingevuld te zijn op het daarvoor bestemde formulier. Dit formulier is te vinden op de website of op te vragen bij de VKB. Op digitale wijze invullen en in indienen kan ook: ga hiervoor naar de homepage van de website van de VKB: www.kerkrentmeester.nl.

■ Een 'nieuwe' Ontmoetingskerk in Pesse

Tekst Lammert Metselaar **Beeld** Lammert Metselaar & Ida Vos

Op 23 maart 2017 ging in Pesse de kogel door de kerk. De gemeente besloot de enig overgebleven kerk in het dorp Pesse ingrijpend te gaan verbouwen. Bijna twee jaar later op 3 februari 2019 nam de gemeente de nieuwe kerkzaal in gebruik. Bij het betreden van de nieuwe kerkzaal vielen heel wat monden open in stille verbazing en bewondering. Dit was met recht een nieuwe kerk in een al sinds de jaren vijftig bestaand gebouw.

De kerkgemeenschap had er toen heel wat vergadersessies en hard werken op zitten. De kerkrentmeesters hadden Pim van Dijk Designs uit Zutphen ingeschakeld om plannen te maken en die ook te laten indalen in de gemeente. Samen hadden ze drie uitgangspunten geformuleerd: de kerk moest toekomstbestendig zijn, multifunctioneel en uitnodigen voor ontmoeting. De jaren ervoor waren de Hervormde en Gereformeerde kerk opgegaan in een PKN-gemeente met één predikant in plaats van twee. Doel was ook om beide groepen het gevoel te geven dat ze voortaan konden kerken in een ruimte die voor iedereen even nieuw was. Financieel was er ruimte door de verkoop van de oude Hervormde kerk en de pastorie. Daarnaast had de gemeente gespaard middels een bouwfonds. Om ruimte voor ontmoeting te scheppen was de nieuwe multifunctionele uitbouw aan de achterzijde uitstekend geschikt, maar hoe liet je die aansluiten op de kerkzaal? Daarvoor werd een ingrijpend idee geopperd: we gaan de kijkrichting van de kerkzaal 180 graden draaien. Die ingreep heeft erg goed uitgepakt.

Klankbordgroep

Om de gemeente mee te nemen in de talloze te nemen beslissingen en keuzes werd een klankbordgroep geformeerd. De leden ervan trokken het hele land door om inspiratie op te doen. Zo ontstond ook het idee voor een origineel liturgisch centrum. Van hout met veel glas. Een lokale meubelmaker en de plaatselijke kunstenaar maakten er een uniek en schitterend geheel van, met bijbelse voorstellingen en abstracte christelijke symbolen in kleurrijk glas-appliqué.

Om geld te sparen en de gemeente maximaal erbij te betrekken, werd veel werk door vrijwilligers gedaan. Met de aannemer was precies afgesproken welk werk en hoeveel dat op de bouwsom scheelde. Er ontstond een lijst van dertig klussen waar de ruim zestig vrijwilligers zich over ontfermden, onder het motto 'Samen bouwen bindt'.

Ontmoetingsfestival voor belangstellenden

De naam Ontmoetingskerk is een soort programma: niet alleen ontmoeten de gemeenteleden elkaar maar ze willen ook verbinding zoeken met de omringende dorpsgemeenschappen. Om dat gestalte te geven is er van 8 – 11 mei een "Ontmoetingsfestival" in en rond de kerk. Vier avonden en middagen is er een gevarieerd programma, met muziek voor jong en oud, een avond met laagdrempelige creatieve workshops en een discussieavond gewijd aan het dorpskerkenproject van de PKN. Op zaterdagmiddag zijn er o.a. begeleidde wandelingen en muziek in de

kerk. Dat is een uitstekende middag voor geïnteresseerden die voor een vergelijkbare problematiek staan als de gemeente van Pesse stond, om te komen zien en horen hoe deze gemeente een geheel nieuwe start heeft gemaakt in een toekomstbestendig gebouw, dat inspireert tot nieuwe vormen van kerk-zijn. Iedereen is van harte welkom!

De oude situatie met het orgel boven de preekstoel

De nieuwe situatie, gezien vanaf de nieuwe toegang onder het orgel

■ Kerk Reduzum helpt met agrarisch natuurbeheer

Foto van de Gertrudiskerk van Idaerd, één van de drie kerken van de gemeente, met aan de voet van de toren het grasland dat straks van 1 mei tot 15 juni extensief beweide is.

De Hervormde gemeente van Reduzum-Idaerd ondersteunt dit jaar 5 agrariërs om natuur- en landschapsbeheer toe te passen op pachtland van de kerk en op hun eigen grond. Daarvoor hebben de kerkrentmeesters vorig jaar een fonds Duursum (Duurzaam) ingesteld waar ook projecten voor energie en sociale doelen uit betaald kunnen worden. De boeren hebben aanvragen gedaan waarmee zij in totaal 25 hectare grasland, waarvan 15 kilometer aan slootswal, gaan beheren met meer aandacht voor de natuur. De kerk compenseert met € 27.000,00 een deel van de extra kosten die de boeren moeten maken.

Het project stimuleren natuur inclusieve landbouw kende een moeilijke start. Met name de vraag op welke wijze de kerk dit zou kunnen doen leverde veel meningen op en vroeg veel tijd. Uiteindelijk is gekozen de vraag voor te leggen aan de agrarische ondernemers uit onze 4 dorpen zelf. Aan 21 ondernemingen hebben wij een uitnodiging voor overleg verstuurd, 12 daarvan hebben positief gereageerd en 10 waren aanwezig.

Ter voorbereiding heeft de kerk een gesprek gevoerd met een gemeentelijk en provinciaal ambtenaar. In dat overleg bleek dat er veel subsidieregelingen zijn, maar dat deze voor ons gebied slechts in beperkte mate geldig zijn. De kerk heeft toen afgesproken dat zij niet vooraf zou zeggen dat wij slechts extra steun wilden geven aan de uitvoering van subsidieregelingen, want aanvragen die hier niet geheel in zouden passen, wilden wij niet op voorhand uitsluiten.

In het overleg is de vraag gesteld welke initiatieven voor landbouw met een hogere natuurwaarde de kerk zou kunnen ondersteunen. Bij deze vergadering was aanwezig de coördinator van gebiedscoöperatie It Lege Midden de heer Jitze Peenstra. Dit resulteerde in een concrete aanvraag van 5 ondernemingen voor de subsidiëring van een beheerpakket agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLB).

Na beoordeling bleek dat een groot aantal niet paste in de gebieden die daartoe zijn aangewezen door de provincie Fryslân. De aanvragen die wel subsidiabel zouden zijn, konden door de gebiedscoöperatie niet gehonoreerd worden omdat het budget daarvoor ontoereikend was. Mede door een aantal financiële meevallers heeft de kerk besloten alle aanvragen toe te kennen. Kerk en boeren spreken de intentie uit om de overeenkomst voor de volgende jaren te verlengen, afhankelijk van de financiële mogelijkheden en resultaten van een jaarlijkse evaluatie van de genomen maatregelen. Met de gebiedscoöperatie is afgesproken dat zij voor ons de controle op uitvoering verzorgen. De Algemene Voorwaarden, controle en schouwprotocol, het herstel- en sanctieprotocol en de Geschillenprocedure van de coöperatie zijn dan ook van toepassing verklaard op de contracten. Om de effecten van de maatregelen te kunnen meten is afgesproken dat zo spoedig mogelijk een nulmeting zal plaatsvinden.

■ Voor tweede keer Brabantse Open Kerken Dag

Op tweede pinksterdag, maandag 10 juni, wordt voor de tweede keer een Brabantse Open Kerken Dag gehouden. Net als twee jaar geleden, toen voor de eerste keer met groot succes dit evenement werd georganiseerd, is deze Open Kerken Dag bedoeld om zoveel mogelijk mensen met kerkgebouwen te laten kennismaken. Alleen door een kerkgebouw te leren kennen kan er gezamenlijk voor worden gezorgd dat ze voor de toekomst behouden blijven.

Als gevolg van de ontkerkelijking komen steeds meer kerkgebouwen leeg te staan. Daar moet een nieuwe toekomst voor gevonden worden. Tegelijk blijven veel kerken 'in functie' als godshuis. Wat de bestemming ook is, kerkgebouwen vormen in veel dorpen en stadswijken het belangrijkste materieel erfgoed en herkenningpunt. Er is vrijwel niemand die wil dat deze gebouwen verdwijnen. Maar om daar zorg voor te kunnen hebben is het nodig kerken beter te leren kennen.

Precies daar richt de tweede Brabantse Open Kerken Dag zich op. Deelnemende kerken, herkenbaar aan een speciale vlag, zetten de deuren open en heten iedereen welkom. Nogal wat kerken organiseren speciale programma's zoals rondleidingen en exposities. Zo ging het twee jaar geleden met de eerste Brabantse Open Kerken Dag ook. Dat was een groot succes dat vroeg om een vervolg. Vond de eerste keer alleen nog in Brabant plaats, dit keer doen ook de Zeeuwse katholieke kerken mee aan de Zeeuwse Open Kerken Dag.

In 2017 deden er zo'n 200 kerken mee aan de eerste Open Kerken Dag. Het was voor de eerste keer dat zo'n evenement in Nederland werd gehouden. Dat nu Zeeland ook meedoet komt omdat deze provincie valt onder het bisdom Breda. De protestantse kerken worden ook uitgenodigd om mee te doen.

Website www.openkerkenbrabant.nl

Beleid voor gebouwen van de kerk

Het jaarthema voor de VKB in 2019: is 'Beleid voor gebouwen'.

Ook het nadenken over de toekomst van de gebouwen van de kerk (kerkgebouwen, pastorieën) hoort bij proactief kerkbeheer. Ga er niet pas over nadenken als zaken niet meer betaald kunnen worden, maar laat het een vast onderdeel zijn van bezinning op beleid in uw gemeente.

Tijdens de jaarvergadering van de VKB komt dit thema ruimschoots aan de orde. Alle kerkrentmeesters en alle belanghebbenden en belangstellenden bij en voor protestants kerkbeheer zijn welkom en (bij dezen) uitgenodigd. Als u van plan bent te komen: geef u dan wel even op via het VKB-bureau. Het zou jammer zijn als we koffie, thee en broodjes te kort kwamen, of over zouden houden! Een mailtje aan info@kerkrentmeester.nl is genoeg.

(1) Er wordt begonnen met de jaarvergadering van de VKB met daarin belangrijke voorstellen voor een statutenwijziging in verband met verandering van de verenigingsdemocratie van de VKB. Leden hebben reeds begin februari een vooruitnodiging ontvangen, met de statutaire en reglementaire stukken die aan de orde zullen komen. De definitieve uitnodiging, met ook de aanmeldingsformulieren en de jaarstukken over 2018, zijn begin april verstuurd.

(2) Rond 10.30 uur starten we met het inhoudelijke programma. De VKB-lezing is dit jaar gewijd aan het thema 'Beleid voor gebouwen'. Er wordt door Jos Aarnoudse en Peter de Wit een presentatie gegeven over 'Bouwstenen vanuit de VKB voor een protestantse visie op het kerkgebouw anno 2019'. Daarop zal dhr. Frank Strolenberg van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed uitgebreid reageren vanuit het perspectief van de RCE.

(3) Ook is er de uitreiking van de VKB Mercer Marsh-Award. Dit jaar worden inzendingen ingewacht die te maken hebben met pro-activiteit (op tijd nadenken over) en een mogelijk gebouwenvraagstuk in de plaatselijke kerkelijke gemeente. In dit nummer van Kerkbeheer staat op pagina 20 een specifiekere uitnodiging en omschrijving voor de inzendingen. Die kunnen tot 1 mei worden ingestuurd.

Tijd en plaats

Zaterdag 11 mei 2019

In Het Kruispunt te Amersfoort- Vathorst
Van 9.30-14.00 uur.

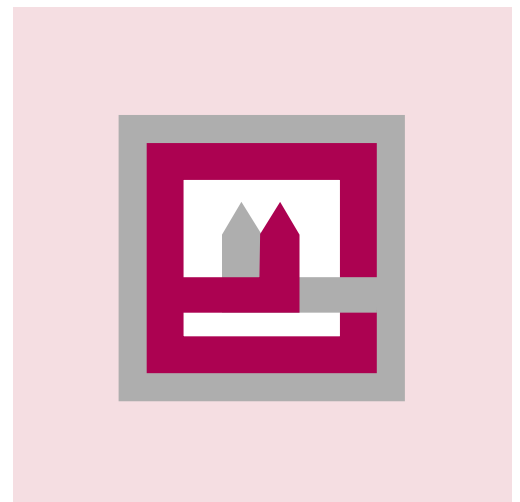
Terschellingkade 22, 3826 DJ Amersfoort.

Oude Kerk, Oosterbeek

Het Kruispunt, Amersfoort

Bestuurslid Peter de Wit uit Sprang-Capelle benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau

Burgemeester Nol Kleijngeld reikte op 17 maart de Koninklijke onderscheiding uit aan de heer ir. B.P. (Peter) de Wit (54) uit Sprang-Capelle. De heer Peter de Wit is benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau voor zijn verdiensten als vrijwilliger en voorzitter van het college van kerkrentmeesters van de Protestantse Gemeente Waalwijk. Hij ontving de onderscheiding na de kerkdienst in de Kerk aan de Haven ter gelegenheid van zijn aftreden als voorzitter.

Foto: Jan Stads

MONDIAL MOVERS
Kattenberg Verhuizingen

MONDIAL MOVERS
Aad de Wit Verhuizingen

Dé verhuizers van de VKB

#VRIJBLIJVENDE OFFERTE EN DESKUNDIG ADVIES OP MAAT

#0800 - 022 17 22

Lees meer op www.vkb-verhuizingen.nl

De digitale informatievoorziening van de VKB

Interview met Henk van der Wal

Tekst Bert van Rijssen **Beeld** Istock en Henk van der Wal

Op het gebied van digitale informatievoorziening zijn en worden door de VKB belangrijke stappen gezet. Zo is onlangs de doorzoekbaarheid van de site aanzienlijk verbeterd en zijn alle op de site geplaatste documenten, ook de PDF's, doorzoekbaar. Ook die van de eveneens door de VKB beheerde Kerkbalans-website. Niet alleen wordt hierdoor het gebruik van de site - met behulp van de interne zoekmachine - aanzienlijk vereenvoudigd, maar ook externe zoekers via Google kunnen nu specifieke informatie op de VKB-site vinden die daardoor ook vaker gaat worden bezocht. Zo is nu de informatie van alle Kerkbeheer nummers vanaf 2011 nog maar een muisklik van de zoeker verwijderd, een hele verbetering ten opzichte van het onderwerpenregister dat in ieder decembern timer wordt opgenomen.

Wij spraken met Henk van der Wal, die binnen het VKB bestuur portefeuillehouder, 'organisatie' is en in die hoedanigheid eindverantwoordelijk voor de VKB-website.

Wat is de visie van de VKB ten aanzien van digitale informatievoorziening?

"De nieuwe inrichting van de VKB met de afdelingen meer in positie, heeft deze dichter bij de leden gebracht. Daardoor zijn we beter in staat om te horen wat er speelt, en het is zaak de structuur en verwerking van de betreffende kennis beter op orde te krijgen. Daarvoor heb je een website nodig. We willen de kerkrentmeesters steeds meer van passende antwoorden voorzien als ze een probleem hebben. Kerkrentmeesters zijn in toenemende mate gebruikers van zoekmachines zoals Google. Dat geldt voor iedereen dus ook voor kerkrentmeesters. Dat geeft je de verplichting om de infor-

matie op de site actueel en op orde hebben, met een krachtige zoekmachine. Uit een in 2017 gehouden onderzoek bleek dat er nog veel ruimte zit in het gebruik en bezoek van de VKB-website, het stimuleren daarvan is een belangrijke communicatiedoelstelling voor de vereniging. Kerkrentmeesters kunnen op die manier 24/7 bij de benodigde informatie en als ze die op de site kunnen vinden hoeven ze ook niet naar het bureau te bellen hetgeen dan weer de bureau-organisatie minder belast. Dat sluit aan bij de vernieuwing waar we mee bezig zijn, adequate informatievoorziening is daarvoor een pijler. En niet alleen eenrichtingsverkeer, maar juist interactie is belangrijk. Daarvoor gebruiken we een mix van communicatiemiddelen. Bijkomsten blijven daarom belangrijk (wij vermijden tegenwoordig de term vergadering), met prikkelende onderwerpen. Doel daarvan is primair de ontmoeting met colle-

ga-kerkrentmeesters, niet om informatie te brengen maar interactie te bewerkstelligen tussen kerkrentmeesters onderling en met de besturen. Maar een goede ICT infrastructuur blijft een voorwaarde. Daarom moet continu worden gewerkt aan de verbetering van de website, en een goede ordening van de informatie: met de kennisbank, de zoekmachine en kerkbeheer."

In het verleden speelde de discussie in het bestuur of Kerkbeheer wel online gezet moest worden. Men vreesde voor daling van het aantal abonnementen.

"Je moet kennis nooit exclusief voor jezelf houden. Het kerkbezoek neemt niet af door internetuitzendingen, zo zullen ook de Kerkbeheerabonnementen niet afnemen door de digitale publicatie. Durf verschillende communicatievormen naast elkaar te gebruiken. Naast een ►

digitale verbinding zoek je ook op een andere manier de relatie. Kijk maar naar Skype: eerst zoek je het gesprek face-to-face met mensen, daarna gaat het via de digitale weg. Papier blijft, lezingen en bijeenkomsten blijven. Juist de combinatie zorgt ervoor dat je in beeld blijft. Dus ook altijd verbinding houden met de digitale weg. Het zijn allemaal onderdelen van je communicatie. Dat moet je doen met een zo rijk mogelijke mix, over en weer, met een infrastructuur waarin je dat hebt uitgewerkt.”

Hoe ziet de website er over een paar jaar uit?

“Veel meer met (youtube) instructie-filmpjes, meer beeldmateriaal, maar altijd in combinatie met tekst. Geen hele lezingen gaan streamen, daar trekken de mensen de tijd niet voor uit.

We hadden een organisatie die vooral bestuurlijk gedreven was, nu willen we vooral de dienstverlening vergroten. We zijn nu de organisatie die zoekt naar waar onze kerkrentmeester naar op zoek is. En onze kennisoverdracht moet niet beperkt blijven tot verhalen, je moet de mensen letterlijk meenemen, en daarvoor is het streamen van videomateriaal een prima mogelijkheid.

Organisaties worden meer klant-georiënteerd, en dat zie je ook bij de VKB. Onze afdelingsbijeenkomsten worden interessant gevonden, dat zien we ook terug in de resultaten van eerder genoemd onderzoek. Een lid van de VKB is een afnemer, daar wil je een lijntje mee leggen. Een goed voorbeeld van de ondersteuning van de techniek daarbij zijn onzen zogenaamde webforms:

digitale invulformulieren waarmee bijvoorbeeld compacte peilingen kunnen worden gehouden. Elders in dit nummer van Kerkbeheer is een verslag opgenomen van een peiling naar het nieuwe informatiesysteem van de Protestantse Kerk FRIS dat met deze techniek is uitgevoerd. Kortom: we bewegen meer richting de ‘voorkant’. Maar we zijn nog lang

“We zijn nu de organisatie die zoekt naar waar onze kerkrentmeester naar op zoek is”

niet klaar met het vervolmaken van de VKB, dit is pas eerste stap. We gaan verder in de verbetering van de ondersteuning van het bureau, ondersteuning van de leden, opstellen van cursussen, en weten wat er leeft.”

Hoe zie je de rolverdeling tussen de afdelingen, het landelijke bestuur en de bureauorganisatie van de VKB in de digitale communicatie?

“De afdelingen zijn er om naar de leden te luisteren, en voor de meeste face-to-face contacten in bijeenkomsten en cursussen bijvoorbeeld. Maar de gegenereerde informatie zou centraal moeten worden verwerkt, en ook bij de communicatie met de leden kunnen afdelingen een beroep doen op het bureau. We

hebben in het bij de VKB in gebruik zijnde Office 365 pakket ook voor alle afdelingen Sharepoint-pagina’s ingericht, waar afdelingen documenten kunnen delen, met elkaar communiceren en bijvoorbeeld agenda’s bijhouden. Alle afdelingen zijn daarvoor bezocht en toegerust, maar het wordt niet door alle afdelingsbesturen even goed opgepakt. Dat is misschien toch iets teveel gevraagd, achteraf.”

Zijn er nog meer plannen met de website?

“Er is natuurlijk de Kerkmarkt pagina waarvan we het gebruik willen stimuleren. Dat is een marktplaatsachtige aparte site waarop onder andere roerend religieus erfgoed kan worden gevraagd en aangeboden. Dat zou in deze tijd van sluiting van kerkgebouwen een interessante extra dienstverlening aan kerkrentmeesters kunnen zijn.

Verder zijn we druk bezig met het inrichten van de VKB Academy: kennisoverdracht door middel van *E-learning*. Daarin werken we samen met de Academie van de Protestantse Kerk. Leren vindt op meerdere plaatsen plaats: fysieke cursussen blijven belangrijk vanwege het ontmoetingsaspect, en *E-learning* verduidelijkt de informatie die beschikbaar is en verankert die met diepere inzichten. Misschien moeten we niet complete cursussen online zetten, dan is de belangstelling snel verminderd terwijl we juist de nieuwsgierigheid van de leden zouden willen prikkelen. Bijvoorbeeld: stel je wil een orgel vervangen, laat dan een orgeladviseur aan het woord, en geef aan wat de verantwoorde-

lijkheden zijn en waar de kennis te vinden is. Kennis is informatie die je verankert en verbindt aan andere informatie, daardoor verkrijg je inzicht. Kerkrentmeesters kunnen dan de goede keuzes maken en de goed vragen stellen aan de goede instanties. Ook hier zie je weer het belang van een krachtige zoekmachine (zie kaderstuk).

In de VKB Academy zijn twee dingen belangrijk, storytelling (verhalen om kennis over te dragen), en kijken naar concepten, hoe die uit te leggen op een efficiëntere manier dan via teksten. Bijvoorbeeld, je wilt uitleggen wat een cirkel is, dan kun je daar een definitie van geven, een omschrijving, kenmerken, maar als je een foto van de bovenkant van een theekopje laat zien..... Het gaat erom dat mensen begrip krijgen, de nieuwe media bieden veel meer

technieken. In de Academy kun je een verhaal vertellen, maar ook dingen laten zien/horen, bijvoorbeeld een vals orgel. We moeten creatief zijn en inzicht geven. Hoe dan ook gaat video een belangrijke rol spelen in de kennisoverdracht van de VKB; een aantal bureaucollega's heeft al

een videocursus gevolgd ter voorbereiding daarop."

Henk van der Wal is 2e secretaris van het VKB-bestuur en voorzitter van de afdeling Overijssel-Flevoland. In het dagelijks leven is hij interim manager en bestuurder.

Informatie zoeken op de VKB site

Op internet naar informatie zoeken is niet altijd gemakkelijk: een ingegeven zoekterm geeft soms heel veel 'hits' zodat je door de bomen het bos niet meer ziet. Zoekmachines als Google analyseren het historisch zoekgedrag van individuele zoekers (met 'cookies') en kunnen daarmee een rangschikking in de 'hits' aanbrenge(n)en waardoor je (schijnbaar?) eerder vindt waarnaar je op zoek bent. De VKB site plaatst geen cookies zodat deze korte instructie kan helpen om zo efficiënt mogelijk met de zoekmachine om te kunnen gaan.

Bij het openen van de VKB website ziet u op de startpagina rechtsboven een zoekvenster. Tik daarin uw zoekterm (bijvoorbeeld "verzekering"). Er verschijnt een pagina met zoekresultaten. Belangrijk: deze zijn gegroepeerd naar vindplaats/rubrieken op de site. Deze verschijnen als tabs boven de eerste resultaten: "website algemeen" (op de algemene pagina's), "kennisbank", "nieuws", "verzekeringen", "Kerkbeheer" en "downloads" (bijlagen bij artikelen en webpagina's). Als u op deze tabs klikt krijgt u alleen de resultaten in de betreffende categorie te zien. De rubricering op de Kerkbalans website wijkt iets af van die op de VKB-site.

Tip: Probeer zo goed mogelijk te beschrijven wat u zoekt, gebruik gerust meerdere woorden om te omschrijven wat u bedoelt.

Tip: Zoek naar de meest recente hits, die zijn vaak ook het meest relevant.

Tip: als u in de cijferbrij van een gevonden pagina uw zoekterm wilt terugvinden dan kunt u dat in veel documenten (nog niet allemaal helaas, hier wordt aan gewerkt) doen met de CTRL-F toets (beide ingedrukt houden), de betreffende zoekterm wordt dan *gehighlight*.

► Verstege accountants en adviseurs

Tekst & Beeld Jan de Groot

Verstege accountants en adviseurs is een accountantskantoor met een bijzondere ontstaansgeschiedenis. Tot ruim een decennium geleden kon Verstege Van der Hoek en Lengton als een "13 in een dozijn MKB accountantskantoor" gekenmerkt worden. Veertien jaren geleden ging dit kantoor, via een vennoot die zelf kerkelijk actief is, een samenwerking aan met het voormalig accountantskantoor van de Nederlandse Hervormde gemeente, dat was overgegaan in particuliere handen onder de naam Van der Vliet accountants.

Dit leidde ertoe dat de tientallen medewerkers van dit accountantskantoor samen gingen werken met de medewerkers van het MKB accountantskantoor Verstege Van der Hoek en Lengton. Van deze medewerkers waren ook veel mensen kerkelijk actief en de combinatie van beide kantoren was dan ook vanaf het allereerste begin een succes.

Inmiddels behoort Verstege qua grootte in Nederland bij de 30 grootste accountantskantoren met circa 170 vaste medewerkers en enkele tientallen mensen in een "flexibele schil" rond het kantoor. Van deze mensen zijn ruim 10 mensen (deels) actief voor onze bijna 50 diaconieën en colleges van kerkrentmeesters.

Voormalig Van der Vliet accountants had ook veel cliënten in de zorgsector, alsmede welzijnsinstellingen en onderwijsinstellingen. De onderwijsspecialisatie is inmiddels vrijwel verdwenen bij het huidige Verstege accountants en adviseurs, maar met name voor wat betreft zorginstellingen is Verstege een landelijk actief en heel bekend kantoor; qua aantal cliënten zelfs het grootste in de Nederlandse accountantsmarkt, in concurrentie met de zogeheten Big4-accountantskantoren!

Ten opzichte van het voormalige accountantskantoor van de Nederlandse Hervormde gemeente dat accountantsverklaringen afgaf en ook wel betrokken was bij het samenstellen van de jaarrekening, ging Verstege extra diensten leveren. De loonberekeningen zijn, naast de beoordeling van de jaarrekening, in die dienstverlening de belangrijkste activiteit geworden.

Direct met deze berekeningen verband houdende advie-

zen over pensioenen en andere personele onderwerpen zijn een andere activiteit van Verstege. Hierdoor ontstonden afzonderlijke lijnen tussen kerken en andere dan de controlerende medewerkers van Verstege. Dit is ook een eis van de beroepsgroep van accountants, vanwege de noodzakelijke onafhankelijkheid van de controlerend accountant.

Fiscale dienstverlening is in relatie tot de personeelskosten ook vrij vaak aan de orde. Incidenteel zijn ook omzetbelasting en vennootschapsbelasting aan de orde, met name daar waar kerkelijke organisaties geacht worden "in concurrentie te treden met bedrijven" (zoals vrij vertaald de Belastingdienst dit ziet).

Tot zover de introductie van Verstege accountants en adviseurs en een korte typering van de dienstverlening. Om algemene eerstelijnscontacten vanuit VKB-leden zo goed mogelijk te kunnen vervullen, is centrale contactpersoon Jan de Groot aangewezen. Jan is op de volgende wijze bereikbaar voor vragen:

E-mailadres: j.de.groot@verstegeaccountants.nl
Telefoon: 078 648 1555

Jan de Groot

Verklaringen

In het vervolg van deze bijdrage is het van belang te noemen dat de dienstverlening van Verstegen accountants en adviseurs aan kerken alleen bestaat uit het verstrekken van zogeheten beoordelingsverklaringen. Deze beoordelingsverklaringen zijn in de plaats gekomen van controleverklaringen. Met zogeheten "samenstellingsverklaringen" (dat zijn verklaringen waarin geen zekerheid wordt gegeven over de juistheid van de cijfers in de jaarrekening), zijn beoordelingsverklaringen en controleverklaringen de drie mogelijkheden die vallen onder het begrip "accountantsverklaring". In de communicatie met cliënten is vaak spraakverwarring over deze verschillende vormen. Elke beoordelingsverklaring is dus een accountantsverklaring, maar niet elke accountantsverklaring is een beoordelingsverklaring.

Controleverklaringen passen meer bij grote organisaties met een administratieve organisatie en interne beheersing ("AO/IB") die over veel personen georganiseerd kan worden. In kerkelijke organisaties is dat nagenoeg onmogelijk en moeten diverse functies georganiseerd worden over enkele personen, waarbij ook vaak het bestuur een uitvoerende rol heeft. Nagenoeg geen enkele kerkelijke organisatie kan dan aan de forse eisen die aan de zogeheten AO/IB gesteld worden, voldoen.

Het is een bewuste keuze geweest om dit voor alle kerkelijke cliënten van Verstegen zo te regelen. Als onderbouwing van deze keuze is een prima te gebruiken externe bron de vrije encyclopedie Wikipedia: Het oordeel in een beoordelingsverklaring is negatief geformuleerd: "er is niet gebleken dat...". De accountant zegt met deze verklaring dat hij gegeven de werkzaamheden die hij heeft uitgevoerd (cijferbeoordelingen, verbandscontroles, detailcontroles) niets heeft geconstateerd dat het getrouwe beeld van de jaarrekening in twijfel trekt. Echter, doordat de accountant de werking van de administratieve organisatie niet heeft getoetst kunnen onjuistheden die bij het tot stand komen van de informatie ontstaan zijn onopgemerkt blijven.

De beoordelingsverklaring is vooral nuttig voor huishoudingen die te weinig personeel hebben voor de noodzakelijke functiescheidingen tussen bevoegdheden. In dat geval heeft het geen zin om de werking van de administratieve organisatie te toetsen en zonder zo'n toetsing kan

over het algemeen niet die mate van zekerheid worden verkregen die noodzakelijk is voor een controleverklaring. De vervanging van controleverklaringen door beoordelingsverklaringen heeft veel inspanning gekost in de communicatie over het waarom van deze vervanging. Juist vanwege de eerste zin van het citaat uit Wikipedia dat de formulering "negatief" is gesteld. De formulering luidt namelijk "ons is niet gebleken dat de jaarrekening fout is". De formulering van een controleverklaring is positief, namelijk "vermogen en resultaat geven een getrouw beeld".

> Achteraf bezien een gemiste kans dat Verstegen accountants en adviseurs toen geen gebruik heeft gemaakt van de VKB!

Voor VKB-leden die destijds niet, of schoorvoetend, akkoord zijn gegaan met de keuze voor de beoordelingsverklaring is van belang te weten wat nog steeds wél onder deze vorm van accountantsverklaring valt. Hierna volgt een overzicht van de werkzaamheden die in een beoordeling door de accountant van belang zijn.

1. Bedrijfsverkenning
2. Opzet en uitvoering van werkzaamheden
 - 2.1 Richtinggevende cijferanalyse
 - 2.2 Inwinnen van inlichtingen bij het management
 - 2.3 Basis voor cijferanalyses (COS 2400_49)
 - 2.4 Gebruik maken van de werkzaamheden die door anderen zijn uitgevoerd
- 2.5 Aansluitingen, consistentie en rekenkundige juistheid
- 2.6 Evaluatie van veronderstelde afwijkingen van materieel belang
- 2.7 Aanvullende werkzaamheden bij veronderstelde afwijkingen van materieel belang
- 2.8 Foutenevaluatie

Afsluitend worden de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

1. Algemene afsluitende beoordelingen
 - 1.1 Goedkeuring door klant van gemaakte correcties
 - 1.2 Afsluitende cijferbeoordeling
 - 1.3 Ongebruikelijke transacties en fraude
 - 1.4 Continuïteitsveronderstelling
 - 1.5 Afsluitende analyse belangrijkste aandachtspunten

2. Evaluatie beoordelingsbevindingen
 - 2.1 Foutenevaluatie
 - 2.2 Aandachtspunten beoordeling volgend boekjaar
3. Communicatie naar aanleiding van de beoordeling van de jaarrekening
 - 3.1 Bespreekpunten
 - 3.2 Mededelingen van de leiding van de organisatie
 - 3.3 Beoordelingsverklaring
4. Afsluiting beoordelingsdossier

Achter deze opsomming van te behandelen onderwerpen wordt gebruik gemaakt van specifiek toegesneden werkprogramma's met – volgens de Verstegen methodiek – "open" vraagstelling, zodat geen vooraf gegeven antwoorden gemakkelijk kunnen worden aangekruist.

De beroepsgroep van accountants wordt de afgelopen jaren steeds vaker ingeschakeld om naleving van wetten en regelgeving vast te stellen. De kerkelijke cliënten vormen daarop zeker geen uitzondering. Als voorbeeld van de diverse wetten, kan de Wwft (Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme) genoemd worden. Daarin moeten verplicht voorgeschreven vragen

"geraakt" worden en ook de zogeheten UBO ('ultimate beneficial owner' of 'uiteindelijk belanghebbende') geïdentificeerd. Onderbouwing van de antwoorden is van groot belang en dit leidt ertoe dat diverse – vaak als overdreven ervaren – handelingen moeten plaatsvinden.

De gehele regelgeving rond beoordelingen is opgenomen in de zogeheten NV COS (Nadere voorschriften controle- en overige standaarden) van de beroepsgroep van accountants NBA (Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants). Deze regelgeving is overigens nog veel uitgebreider voor controleopdrachten, dan voor beoordelingsopdrachten. Het bovenstaande heeft ertoe geleid dat de kosten van de accountants de afgelopen jaren fors zijn opgelopen, mede omdat de in omvang uitgebreide werkzaamheden ook fors onderbouwd en gedocumenteerd dienen te worden.

Daarom afsluitend met een knipoog naar de Belastingdienst is "Leuker kunnen we het niet maken, wel makkelijker", niet van toepassing op beoordeling van kerkelijke jaarrekeningen. Overigens lijkt deze uitspraak op de Belastingdienst zelf evenmin van toepassing, getuige de florende fiscale praktijken van accountantskantoren.

► www.verstegenaccountants.nl

**kerkgeluidsinstallaties
presentatie/KerkTV**

**akoestiek
netwerk/wifi**

**verlichting
domotica**

Zwolle
Ridderkerk
Roermond

www.schaapsound.nl
info@schaapsound.nl
Tel: 085-0663333

schaapsound

Op het omslag:
Detail van een beschadigd
Renaissance-reliëf uit de kerk van
Doorn, waarbij het ware aan-
gezicht van Christus zorgvuldig
van de Zweetdoek van Veronica
op het reliëf is verwijderd.

Een spoor van vernieling

Tekst Jan Dirk Wassenaar

Onder bovenstaande titel verscheen onlangs een schitterend boekje over 'het Noord-Nederlandse katholieke kerkinterieur voor, tijdens en na de Beeldenstorm'. Het is van de hand van Elizabeth den Hartog, die als docent middeleeuwse kunst en architectuur verbonden is aan de Universiteit Leiden.

De 'Inleiding' en het eerste hoofdstuk van *Een spoor van vernieling* behelzen samen een historisch overzicht van de ontwikkelingen op het kerkelijke erf tot 1566. In de loop van de zestiende eeuw stoorden steeds meer mensen zich wanneer ze een katholieke kerk betraden. Verschillende onderdelen van het interieur (zoals beelden, schilderijen, altaren en reliekschrijnen) riepen ergernis op. Daar komt bij dat er toentertijd sprake was van tal van misstanden in de kerk.

In 1566 sloeg de vlam in de pan, eerst in de Zuidelijke Nederlanden, daarna ook in de Noordelijke. In het tweede hoofdstuk, 'De Beeldenstorm van 1566: motivatie, daders en doelen', maakt Den Hartog duidelijk dat het – inder-

daad – in het bijzonder godsdienstige motieven waren die de beeldenstormers dreven. De auteur toont aan dat hun acties vaak de kleur van desacralisering (welbewuste ontheiliging) hadden. Er waren bij de acties ook wel eens economische overwegingen in het geding. En: politieke – al blijft het moeilijk om die laatste precies te traceren. Overigens heeft de Beeldenstorm lang niet overal in hevige mate plaatsgevonden. Het is een wijdverbreid misverstand om dat te denken. Veel plaatsen hebben zelfs nooit een Beeldenstorm gekend. En: her en der zijn inventarisstukken uit kerken op tijd in veiligheid gebracht of zijn de 'werkzaamheden' gecontroleerd (door de plaatselijke overheid) uitgevoerd.

Het derde hoofdstuk, onder het motto 'Daer most niets overblijven', gaat over 'een kerk zonder beelden'. Na 1566 werden veel katholieke kerkinterieurs hersteld, maar vaak niet voor lange tijd. Want vanaf 1572 raakten de Noordelijke Nederlanden in handen van de opstandelingen onder leiding van Willem van Oranje. Vanaf dat jaar vond als het ware de tweede ronde van de Beeldenstorm plaats. Overigens is de zuivering van het katholieke kerkinterieur een proces van tientallen jaren geweest is. De klachten in acta van provinciale synoden over de aanwezigheid van altaren, beelden en wat dies meer zij in reformatorische kerken, zijn royaal voorhanden.

In het laatste hoofdstuk, over wat verdween en wat bewaard bleef, stelt Den Hartog dat het bestand van katholieke kerkelijke kunst aan het einde van de zestiende eeuw gedecimeerd was. Wat er van overgebleven was, was naar het privédoorn verhuisd of had een plaats in openbare gebouwen, zoals stadhuizen, gekregen. De stukken hadden geen liturgische functie meer, maar hadden een rol gekregen onder de noemer 'memorabilia' van de familie of van kunst. De Beeldenstorm en de Reformatie betekenden evenwel niet het einde van de kunst. Het nieuwe regime bood kunstenaars nieuwe kansen en uitdagingen. In dit verband wil ik wijzen op het vorig jaar verschenen boek *Werk, bid & bewonder*. Een nieuwe kijk op kunst en calvinisme, resultaat van samenwerking van Walburg Pers en Dordrechts Museum. Ook een aanrader!

De ontwikkelingen vóór, tijdens en na de Beeldenstorm worden door Den Hartog toegelicht met vele trefzekere citaten uit werken van tijdgenoten en met tal van voorbeelden van de lotgevallen van katholieke kerkinterieurstukken. Wat het eerste betreft: zo krijgt de lezer een goede indruk van hoe men in de zestiende, zeventiende eeuw tegen de gebeurtenissen aankeek. Wat het laatste betreft: zo krijgt de lezer een mooi beeld van wat daar in de loop der tijden mee gebeurd en gedaan is.

Ik sprak over een schitterend boekje. De auteur heeft kans gezien een enorme hoeveelheid gegevens over wat de Beeldenstorm voor het katholieke kerkinterieur betekend heeft, in een handzaam boekje samen te vatten. Zo geeft de publicatie een compleet overzicht van wat er na 1566 op dat terrein gebeurd is, zonder dat men bij het lezen in de details verdrinkt. Hoe klein de uitgave ook is, ik aarzel niet om het een standaardwerk te noemen. Een compliment aan mevrouw Den Hartog. Trouwens ook aan de uitgeverij. Zoals we dat van Verloren gewend zijn: het boekje, dat van vele afbeeldingen is voorzien, is prachtig uitgevoerd.

Besproken: Elizabeth den Hartog, *Een spoor van vernieling. Het Noord-Nederlandse katholieke kerkinterieur voor, tijdens en na de Beeldenstorm*; Verloren, Hilversum, 2019; 103 p., geïllustreerd; ISBN 978 90 8704 773 3; prijs: € 15,00.

Commissie Orgelzaken voor de Protestantse Kerk in Nederland

van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de Protestantse Kerk in Nederland (VKB)

Betrokkenheid van de Commissie Orgelzaken (COZ) bij orgelprojecten

Als een kerkorgel (pijporgel) mankementen vertoont en er (mogelijk) groot onderhoud of restauratie is gewenst, is het altijd aan te bevelen om te starten met het inschakelen van de COZ. De COZ biedt de mogelijkheid om tegen een gering tarief een zogenaamde Beknopte Inspectie uit te laten voeren. De uitgebrachte rapportage geeft de eigenaar inzicht in hoeverre het noodzakelijk is om op korte of langere termijn onderhoud te plegen en/of een restauratie uit te laten voeren. Bij monumentale orgels is het noodzakelijk om de COZ vanaf het begin in te schakelen. Kerkordelijk is namelijk vastgelegd dat voorafgaand aan het op ingrijpende wijze verbouwen, uitbreiden of restaureren van een orgel met cultuurhistorische of architectonische waarde toestemming moet worden gevraagd

bij het Classicaal College voor de Behandeling van Beheerszaken (CCBB). Deze toestemming wordt verleend op basis van een advies van de door de Synode aangewezen deskundigen. Onder "deskundigen" worden in dit verband verstaan de gecertificeerde orgeladviseurs die aan de COZ zijn gelieerd of personen met een gelijkwaardige combinatie van kennis en ervaring ter beoordeling van de COZ. De inbreng van een gecertificeerd orgeladviseur is van belang bij het opstellen van het restauratieplan, bij de beoordeling van offertes, de begeleiding tijdens uitvoering van het werk en de eindkeuring nadat het werk voltooid is.

Voor meer informatie kunt u terecht op de website van de VKB: <https://kerkrentmeester.nl/kennisbank/orgelzaken> of stuur een email aan orgelzaken@kerkrentmeester.nl.

Ingebruikname G.Th. Bätz-orgel (1787) Pieterskerk Breukelen

Tekst Jaap Jan Steensma **Beeld** orgeladvies.nl

Op zaterdag 23 en zondag 24 maart jl. is het orgel van de Pieterskerk in Breukelen na restauratie opnieuw in gebruik genomen. De restauratie werd uitgevoerd door Van Rossum Orgelbouw en stond namens de Commissie Orgelzaken van de PKN onder begeleiding van orgeladviseur Jaap Jan Steensma.

Het orgel is in 1787 gebouwd door de orgelmaker Gideon Thomas Bätz (1751-1820), de tweede generatie van de fameuze orgelmakersdynastie Bätz uit Utrecht. Nadat de toonhoogte en stemming begin negentiende eeuw werden gewijzigd, vond in 1867 een uitbreiding van het orgel plaats met een tweede klavier. De drie zachte stemmen van dit tweede werk waren bedoeld om eenvoudig tussenspelen te maken tussen de gezongen psalmregels.

Voor de historie van het orgel was het van groot belang dat de orgelmaker die de uitbreiding uitvoerde, het orgel op enkele punten handhaafde zoals hij het aantrof. Dit gold voor de toonhoogte van $a1=\pm 423\text{Hz}$, maar ook voor Bätz' drie spaanbalgen.

In de twintigste eeuw werden diverse plannen gemaakt om het orgel grondig te wijzigen en uit te breiden. Om uiteenlopende redenen zijn de meeste van deze plannen gesneuveld, waarmee het oude pijpwerk voor het grootste deel bewaard is gebleven. Wél zijn Bätz' balgen in de twintigste eeuw alsnog vervangen, en is de toonhoogte verhoogd naar $a1=\pm 435\text{Hz}$. bij 18°C .

Een belangrijke restauratie van het orgel vond plaats in 1980, waarbij is nagelaten iets aan de windvoorziening te wijzigen, terwijl ook de toen in het orgel aanwezige toonhoogte is gehandhaafd. In de windladen werd een systeem aangebracht waarvan werd gedacht dat het lekage kon voorkomen en tegelijkertijd de pijp aanspraak ten goede zou komen. Deze technieken hebben helaas niet het beoogde resultaat opgeleverd.

In 2015 werd duidelijk dat het orgel van alles mankeerde, met name voor wat betreft de windvoorziening en klankontwikkeling. Na onderzoek en overleg tussen adviseur, orgelmaker, de opdrachtgever en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is besloten het orgel voor wat betreft de windvoorziening en toonhoogte terug te brengen naar de situatie-1867. Schade aan de kast (o.a. enige verzak-

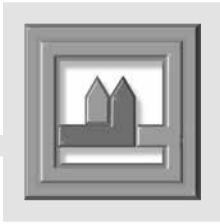
king) en het pijpwerk is hersteld. Het orgel is door restauratieschilders Wolters & Ovink geschilderd in de kleurstelling-1787, waardoor de aanblik van het oude ensemble (geschilderd baldakijn en orgel) historisch gezien weer is 'gecompleteerd'.

De restauratie werd mede mogelijk gemaakt dankzij giften van verschillende fondsen. De belangrijkste onder hen is het Utrechtse Fonds Erfgoedparels.

Gedurende het onderzoek door Van Rossum, adviseur Steensma en Specialist Klinkende Monumenten Wim Diepenhorst (RCE) zijn diverse nieuwe gegevens over Gideon Thomas Bätz aan het licht gekomen. Een deel van deze resultaten is gepubliceerd in een brochure die te bestellen is via <https://vriendenvandepieterskerk.nl>.

Tijdens de ingebruikname op zaterdag is het orgel gepresenteerd door Jaap Jan Steensma (toelichtingen) en Wim Diepenhorst (muziek). Namens de Provincie Utrecht voerde Gedeputeerde Mariëtte Pennarts het woord, namens de Protestantse Gemeente traden secretaris Jan Winkel en verantwoordelijk kerkrentmeester Dick Oosthoek op. Tijdens de kerkelijke ingebruikname ging ds. Krijn Hage voor en werd het orgel bespeeld door Jan Pieter Karman, met medewerking van trompettist Maarten Roos.

Jaap Jan Steensma is gecertificeerd orgeladviseur en gelieerd aan de Commissie Orgelzaken (COZ) voor de Protestantse Kerk in Nederland.

Onderscheidingen van de VKB

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan:

Jacob de Haan, Langezwaag, Luxwoude en Jonkerslân, 44 jaar beheerder begraafplaats

Antje de Haan – Kamminga, Langezwaag, Luxwoude en Jonkerslân, 44 jaar koster

Rudolf Hugo Breedveld, Leiden, 40 jaar diverse functies

GOUD

toegekend aan:

Theo Starrenburg, Amsterdam, 33 jaar diaken resp. penningmeester

Jan Christiaan de Graaf, Haarlem-Noord en Spaarndam, ten minste 34 jaar administrateur

Wim E. Guis, Hendrik-Ido-Ambacht, 37 jaar onderhouden en stemmen van het Duyschot orgel in de Elimkerk

Hendrik van Faassen, Lutten – Slagharen – Schuinesloot, 30 jaar archivaris

Jacob Cornelis Mantel, Vijfhuizen, bijna 31 jaar financieel administrateur

ZILVER

toegekend aan:

Trijntje van der Heide – Visser, Akkerwoude – Murmerwoude, 25 jaar organiste

Jan van Dijk, Asperen, 28 jaar organist

Martina Barbera Oosterling – Zijderveld, Nieuwland, 35 jaar organist

Ineke Quist – Sakko, Poortvliet, 25 jaar organist

BRONS

toegekend aan:

Arie Boers, Barendrecht, 10 jaar penningmeester

Jacoba Louissen Brants, THOMAS, 24 jaar notulist college van kerkrentmeesters

EREPENNING VKB

toegekend aan:

Johannes Marinus Clement, Goes, 40 jaar secretaris college van kerkrentmeesters

Adrianus Leendert van Noord, Goes, 27 jaar voorzitter college van kerkrentmeester (overleden op 12 maart 2019)

Jaap Bogaards, Maarssen, ruim 28 jaar kerkrentmeester

J.C. de Graaf, Haarlem-Noord en Spaarndam

W.E. Guis, Hendrik-Ido-Ambacht

J.C. Mantel, Vijfhuizen

R.H. Breedveld, Leiden

T. van der Heide – Visser, Akkerwoude – Murmerwoude

T. Starrenburg, Amsterdam

J. van Dijk, Asperen

*M.B. Oosterling –
Zijderveld, Nieuwland*

I. Quist – Sakko, Poortvliet

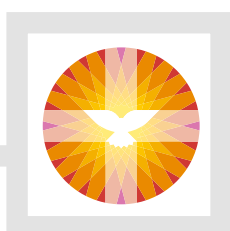
A. Boers, Barendrecht

J.M. Clement, Goes

Adrianus Leendert van Noord, Goes

PKN Onderscheidingen

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan:

Albertus Wilhelmus
Johannes van den Berk,
Bergeijk, ruim 40 jaar koster

GOUD

toegekend aan:

Jacob Jonker,
Koggenland, 41 jaar diaken

ZILVER

toegekend aan:

Marianne Moerland, Hendrik-
Ido-Ambacht, 25 jaar predikant

Hendrika Gerharda van Zadelhoff –
Besselink, Hummelo, 13 jaar scriba

Jan Teunis Bremer, Zijpe,
20 jaar organist

A.W.J. van den Berk, Bergeijk

*H.G. van Zadelhoff –
Besselink, Hummelo*

M. Moerland, Hendrik-Ido-Ambacht

J.T. Bremer, Zijpe

VKB VERZEKERINGEN

De VKB biedt in samenwerking met Mercer Marsh Benefits een breed assortiment aan verzekeringen. Deze verzekeringen zijn op maat gemaakt voor de VKB-leden en hebben zeer scherpe premies. Op de internetsite www.vkb-verzekeringen.nl kunt u verzekeringen afsluiten, schaden melden en informatie handig terugvinden. Voor gemeenten, betrokken medewerkers, predikanten, maar ook vrijwilligers zijn adequate verzekeringen beschikbaar. De meeste VKB-leden maken al gebruik van onderstaande verzekeringen.

- Bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering
- Brandverzekering
- Wettelijke aansprakelijkheidsverzekering
- Rechtsbijstandverzekering
- Werkgeversaansprakelijkheid
- Groepsreis/ongevallenverzekering
- Ongevallenverzekering voor vrijwilligers
- Persoonlijke ongevallenverzekering
- Vervangingsverzekering predikanten
- Verzuimverzekering
- WGA-gatverzekering
- Fraude- en berovingsverzekering

Uw contactpersonen

DIMFIE VAN SUNDERT
010 40 60 520
info.vkb@mmc.com

JOYCE DEN HOLLANDER-OSSEWAARDE
010 40 60 817
info.vkb@mmc.com

